

Rozvoj hudebnosti dětí předškolního věku prostřednictvím instrumentálních činností

Kateřina Ocetková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kateřina Ocetková**
Osobní číslo: **H210218**
Studijní program: **B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Rozvoj hudebnosti dětí předškolního věku prostřednictvím instrumentálních činností**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zaměřené na hudební schopnosti dětí předškolního věku.

Vymezení teoretických východisek zaměřených na hudební činnosti v předškolním vzdělávání.

Zpracování sady hudebních aktivit zaměřených na rozvoj hudebnosti dětí předškolního věku prostřednictvím hry na hudební nástroje.

Realizace a ověření sady hudebních aktivit ve vybrané mateřské škole.

Evaluace sady aktivit, zpracování závěrů a doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Jurkovič, P. (2012). *Od výkřiku k písničce*. Portál.
Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Raabe.
Lišková, M. (2012). *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Raabe.
Sarrazin, N. (2016). *Music and the Child*. Open SUNY Textbooks.
Sedlák, F., & Váňová, H. (2013). *Hudební psychologie pro učitele*. Karolinum.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Libuše Jelénková, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 11. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 22.4.2024

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce má teoreticko-aplikační charakter. Cílem této práce je představit instrumentální činnosti v souboru hudebních činností jako stěžejní prostředek k rozvoji hudebnosti dětí. Teoretická část práce představuje základní pojmy, jako je hudebnost, hudební vlohy, schopnosti, dovednosti a návyky, popisuje jednotlivé hudební činnosti, které se v mateřské škole realizují, vztah instrumentálních činností s jednotlivými oblastmi rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a také hudební nástroje, které se v mateřské škole běžně používají. Praktická část představuje aktivity instrumentálního charakteru pro rozvoj hudebnosti, jejich následné hodnocení a doporučení pro praxi.

Klíčová slova: hudebnost, hudební schopnosti, hudební dovednosti, hudební činnosti, instrumentální činnosti

ABSTRACT

The bachelor thesis has a theoretical-application character. The aim of this thesis is to present instrumental activities in a set of musical activities as a central means to develop children's musicality. The theoretical part of the thesis introduces the basic concepts such as musicality, musical aptitudes, abilities, skills and habits, describes the individual musical activities that are implemented in kindergarten, the relationship of instrumental activities with the individual areas of the framework curriculum for preschool education, as well as the musical instruments that are commonly used in kindergarten. The practical part presents instrumental activities for the development of musicality, their subsequent evaluation and recommendations for practice.

Keywords: musicality, musical abilities, musical skills, musical activities, instrumental activities

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Libuši Jelénkové Ph.D. za ochotný přístup při konzultacích, za její cenné rady a vstřícnost. Dále bych chtěla poděkovat paním učitelkám z mateřské školy za možnost zde realizovat aktivity z praktické části mé práce a za jejich zpětnou vazbu a hodnocení k realizaci těchto aktivit. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a trpělivost během celého studia na vysoké škole.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 HUDEBNOST	13
1.1 HUDEBNÍ VLOHY	14
1.2 HUDEBNÍ SCHOPNOSTI.....	15
1.2.1 Klasifikace hudebních schopností.....	15
1.3 HUDEBNÍ DOVEDNOSTI A NÁVYKY	17
1.3.1 Klasifikace hudebních dovedností	18
2 HUDEBNÍ ČINNOSTI	19
2.1 VOKÁLNÍ ČINNOSTI	19
2.2 POSLECHOVÉ ČINNOSTI	20
2.3 HUDEBNĚ-POHYBOVÉ ČINNOSTI	21
2.4 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI	22
3 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	24
3.1 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI VE VZDĚLÁVACÍCH OBLASTECH RÁMCOVÉHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	24
3.1.1 Dítě a jeho tělo	24
3.1.2 Dítě a jeho psychika	25
3.1.3 Dítě a ten druhý	26
3.1.4 Dítě a společnost	27
3.1.5 Dítě a svět.....	27
3.2 ROZVOJ HUDEBNOSTI PROSTŘEDNICTVÍM INSTRUMENTÁLNÍCH ČINNOSTÍ.....	28
4 HUDEBNÍ NÁSTROJE V MATEŘSKÉ ŠKOLE	29
4.1 ORFFŮV INSTRUMENTÁŘ	29
4.1.1 Rytmické nástroje.....	30
4.1.2 Melodické nástroje	32
4.2 DALŠÍ HUDEBNÍ NÁSTROJE	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
5 AKTIVITY PRO ROZVOJ HUDEBNOSTI DĚTÍ PROSTŘEDNICTVÍM INSTRUMENTÁLNÍCH ČINNOSTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	37
5.1 CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	37
5.2 SUBJEKTY REALIZACE	37
5.3 ČASOVÝ HARMONOGRAM.....	38
5.4 OBSAH SADY AKTIVIT	39
6 REALIZACE SADY AKTIVIT	41
6.1 MALÁ NOČNÍ HUDBA – WOLFGANG AMADEUS MOZART.....	41

6.2	RYTMICKÝ ŘETĚZ.....	43
6.3	HUDEBNÍ PŘIHOŘIVÁ	44
6.4	DOPROVOD PÍSNĚ (KOLEDY) PÁSLI OVCE VALAŠI	46
6.5	SADA PÍSNÍ PRO HRU NA BOOMWHACKERS	47
6.6	ZVUKOMALBA – U POTOKA.....	48
6.7	PRÁCE S PÍSNÍ MUZIKANTSKÁ RODINA	50
6.8	DOPROVOD PÍSNĚ BĚŽELA OVEČKA PROSTŘEDNICTVÍM AKORDŮ.....	51
6.9	SADA PÍSNÍ PRO HRU NA KLAVÍR PODLE BAREV	53
6.10	HUDEBNÍ NÁSTROJE V CIMBÁLOVÉ MUZICE.....	55
7	EVALUACE SADY AKTIVIT	58
7.1	SEBEREFLEXE.....	58
7.2	HODNOCENÍ UČITELE	62
7.3	SROVNÁNÍ SEBEREFLEXE A HODNOCENÍ UČITELE	65
8	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	68
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	70
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	72
	SEZNAM OBRÁZKŮ	73
	SEZNAM TABULEK.....	74
	SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD

S hudbou se člověk setkává v různé podobě téměř každý den. Může ji sám reprodukovat hrou na hudební nástroj nebo zpěvem, aktivně ji poslouchat nebo může hudba tvořit jen akustickou kulisu při činnosti člověka. Ať chceme nebo ne, hudba nás doprovází na každém kroku. Jakékoliv setkání s hudbou rozvíjí nějakým způsobem u člověka hudebnost. Každý člověk se rodí s určitým předpokladem pro cit k hudbě. U některých je silnější a proto je jednodušší jej rozvíjet, u jiných je zase slabší a jeho rozvoj vyžaduje větší úsilí.

Instrumentální činnosti se stejně jako ostatní hudební činnosti přímo podílí na rozvoji hudebnosti. Prostřednictvím těchto hudebních činností se děti neseznamují pouze s hudebními výrazovými prostředky, ale kromě hudebnosti se u nich rozvíjí také jemná i hrubá motorika, koordinace ruky a oka, předmatematické dovednosti a mimo jiné i předčtenářské dovednosti. Z tohoto důvodu je velmi důležité, abychom instrumentální činnosti zařazovali mezi ostatní činnosti, které se realizují v prostředí mateřské školy. Myslím si, má bakalářská práce by mohla být inspirací pro učitele v mateřské škole, kteří začleňují instrumentální činnosti jen zřídka nebo je dokonce nezačleňují vůbec.

Tato bakalářská práce je teoreticko-aplikačního charakteru a jejím cílem je představit instrumentální činnosti v souboru hudebních činností jako stěžejní prostředek k rozvoji hudebnosti dětí. Stěžejním cílem praktické části je navrhnout sadu hudebních aktivit zaměřených na rozvoj hudebnosti dětí předškolního věku prostřednictvím hry na hudební nástroje, tuto sadu realizovat a ověřit v praxi a následně ji evaluovat, zpracovat závěry a doporučení pro praxi v mateřské škole.

Teoretickou část práce rozdělím do čtyř kapitol, kdy v první kapitole definuji pojem hudebnost a s tím také pojmy, které se s hudebností pojí, tedy hudební vlohy, hudební schopnosti a hudební dovednosti a návyky. Ve druhé kapitole se budu zabývat hudebními činnostmi obecně a následně představím jednotlivé druhy hudebních činností, jako jsou vokální činnosti, poslechové činnosti, hudebně-pohybové činnosti a pro tuto práci stěžejní instrumentální činnosti, kterými se dále budu zabývat také v dalších kapitolách. Ve třetí kapitole budu popisovat instrumentálními činnostmi v předškolním vzdělávání a to jak ukotvením instrumentálních činností ve vzdělávacích oblastech Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, tak také to, jak obecně rozvíjíme hudebnost prostřednictvím instrumentálních činností. Ve čtvrté kapitole představím hudební nástroje,

které můžeme v prostředí mateřské školy používat a to jak tradiční nástroje orffova instrumentáře, tak také netradiční hudební nástroje.

V praktické části práce nejdříve představím cíle praktické části, subjekty realizace, časový harmonogram práce a také obsah sady aktivit. Dále popíšu jednotlivé aktivity zvlášť, kdy u každé z nich uvedu cíle v jazyce učitele i v jazyce dítěte, pedagogické strategie, které u realizace jednotlivých aktivit použiju, pomůcky, které jsou pro tuto aktivitu důležité, prostředí, které je nejvhodnější pro realizaci aktivity, motivaci a poté samotný průběh aktivity. Dále sepíšu evaluaci realizace jednotlivých aktivit, která se bude skládat z vlastní sebereflexe, hodnocení učitelem z mateřské školy a následným srovnáním těchto dvou hodnocení. Na základě srovnání sebereflexe a hodnocení učitele sepíšu doporučení pro praxi v mateřské škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HUDEBNOST

V první kapitole definuji jedny z hlavních pojmů mé práce. Prvním z nich je hudebnost, kterou můžeme popsat jak z pedagogického, tak také z psychologického hlediska. Dále popisují hudební vlohy a představují jedny z důvodů, proč je důležité je rozvíjet právě v období předškolního věku. S hudebními vlohami souvisí také hudební schopnosti a kromě jejich definování představují také klasifikaci hudebních schopností. Posledními definovanými pojmy této kapitoly jsou hudební dovednost a hudební návyky. Také v této kapitole vymezují rozdíl mezi hudební schopností a hudební dovedností. Všechny čtyři pojmy spolu úzce souvisí, a proto často dochází k zaměňování jejich významu.

Otázkou hudebnosti a především jejím významem se zabývali autoři v různých hudebně psychologických dílech, která vznikla už před více než sto lety. Tento pojem se často zaměňuje s muzikálností, hudebními schopnostmi, zájmem o hudbu, hudebním nadáním nebo i hudebním talentem. Často se nevztahuje pouze k jedinci, ale ve velkých případech i k celým národům nebo k určitým hudebním kulturám, jako je například středověká hudebnost (Sedlák & Váňová, 2013).

Drábek (2004) definoval hudebnost jako „elementární schopnost většiny lidí reagovat na hudbu a mít z ní potěšení.“ (s. 30) Já jsem ale toho názoru, že hudba nám nemusí přinášet vždy jen kladné emoce, ale může v nás vyvolat různé pocity, ať už je to zmiňované potěšení, radost nebo také smutek, úzkost nebo jakékoliv jiné pocity. Abychom hudebnosti lépe porozuměli, je dobré ji definovat jak z psychologického, tak také z pedagogického hlediska.

Na hudebnost můžeme nahlížet ze dvou různých hledisek. Z **psychologického hlediska** považujeme hudebnost jako psychologickou kategorii, která se váže k osobnosti jedince a jeho celkovému hudebnímu vývoji. Tento pojem se často zaměňuje s pojmem hudební nadání, kterému je ale hudebnost nadřazena. Je chápána jako struktura osobnosti, ve které se navzájem ovlivňují hudební schopnosti, které umožňují téměř každému provozovat hudební aktivity, porozumět hudbě a vybudovat si k hudbě kladný vztah. Setkáváme se ale také s pojmem absolutní nehudebnost neboli amúzie, kdy jedinec vnímá hudbu jen jako sled tónů, které mu absolutně nic neříkají. U zdravých jedinců se s ní ale nestýkáme a není u nich ani možná. Z **pedagogického hlediska** chápeme hudebnost jako soubor všech hudebních předpokladů, jako jsou schopnosti a dovednosti, které určitým způsobem zprostředkovávají zapojení do hudby prostřednictvím všech hudebních aktivit. Aby mohla být hudebnost

rozdvíjena, musíme se zaměřit na všechny tři složky hudebnosti. Předpokladová složka (výkonná) je tvořena z fyzických vlastností, základních hudebních schopností, dovedností i znalostí důležitých při realizaci hudebních činností. Aktivační složka (dynamizující) je tvořena všestrannou motivací dětí k hudebním činnostem, postojem k hudbě a mimo jiné i zájmem o hudbu. Sociální složku tvoří vliv sociokulturního okolí, které také působí na rozvíjení a především formování hudebnosti (Drábek, 2004; Kubecová et al., 2017; Sedlák & Váňová, 2013).

Mimo jiné zajišťuje hudebnost i komunikaci dítěte s hudbou, která je umožněna prostřednictvím hudebních činností, jako jsou hudební činnosti percepční, reprodukční a produkční. Prostřednictvím percepčních činností získává dítě prvotní zkušenost s hudbou a s hudebními činnostmi tak, že hudbu vnímá nebo sleduje jinou osobu, která provozuje nějakou hudební činnost. Prostřednictvím hudebních činností reprodukčních dítě napodobuje hudební podněty nebo zvukově znázorňuje hudební prvky, které si dříve osvojilo. Prostřednictvím produkčních neboli tvořivých hudebních činností dítě samo vymýšlí různé hudební prvky, které pohybově, pěvecky nebo instrumentálně ztvární (Kubecová et al., 2017).

Abychom u dětí mohli určit úroveň rozvinutosti hudebnosti a dále je rozvíjet, musíme si uvědomovat vazby mezi základními psychologickými kategoriemi, jako je činnost, schopnost a dovednost (Kubecová et al., 2017; Sedlák & Váňová, 2013).

1.1 Hudební vlohy

Hudební vlohy neboli hudební dispozice patří do řady vrozených dispozic. Jsou to tedy určité hudební předpoklady, se kterými se dítě narodí a vytvářejí základ pro emocionální citlivost k hudbě, způsob hudebního vnímání, úroveň hudební aktivity i to, jaký bude mít nadále dítě celkový vztah k hudbě. Pokud se člověk narodí se silnými a kvalitními hudebními vlohami, nebude potřeba vyvinout příliš velkou námahu při dosažení určité úrovně hudebních schopností. Pokud jsou ale hudební vlohy u dítěte slabší a tím pádem méně kvalitní, bude zapotřebí vyvinout větší úsilí pro dosažení stejné úrovně (Daniel, 2010; Sarrazin, 2016; Sedlák & Váňová, 2013).

Při výraznějších projevech hudebních vloh můžeme mluvit také o hudebním nadání nebo dokonce o talentu. Hudební nadání se může projevit již u dětí v raném věku a to především zvýšeným zájmem o hudbu, vyhledávání hudby a také touhou po tom, stát se její součástí. Pokud si rodiče nebo i učitelé všimnou těchto projevů, měli by hudebnost dítěte začít rozvíjet

co nejdříve. Období předškolního věku je pro začátek rozvoje hudebních vloh jedno z nejdůležitějších, protože v této době probíhá biologické zrání jedince a rozvíjí se sluchová percepce dítěte, sílí jeho hlasivkové svalstvo, zlepšuje se koordinace pohybů a vytváří se základy jak pro pěvecké, tak i pro poslechové, instrumentální a hudebně-pohybové činnosti (Jurkovič, 2012; Kubecová et al., 2017; Sarrazin, 2016; Sedlák & Váňová, 2013).

V souvislosti s hudebním nadáním a talentem se často zdůrazňuje také faktor dědičnosti, který rozhoduje o úspěšnosti výkonů v hudební oblasti. Vedle tohoto faktoru ale stojí vrozenost, která zdůrazňuje vlastnosti, které jedinec získal během nitroděložního vývoje. Ty mohou být odrazem života a chování matky po dobu těhotenství. Nejen že v tomto období může hudbou ovlivnit vrozenost dítěte, hudbou se může také se svým dítětem dorozumívat a to především zpěvem (Jurkovič, 2012; Sedlák & Váňová, 2013).

1.2 Hudební schopnosti

Hartl (2004) definuje schopnost jako „soubor předpokladů nutných k úspěšnému vykonávání určité činnosti nebo dovednosti.“ (s. 243) Schopnosti se podle něj vyvíjejí na základě vloh a to právě procesem učení.

Hudební schopnosti řadíme stejně jako například schopnosti matematické nebo výtvarné do kategorie speciálních schopností. Pokud bychom chtěli zkoumat jejich vznik a rozvoj, měli bychom jej pojít k celé struktuře lidské osobnosti a nemůžeme ho odtrhnout od obecných schopností, především od inteligence, která v něm hraje velmi důležitou roli. Stejně jako jiné schopnosti je můžeme poznávat pouze nepřímou podle kvality odpovídajících hudebních dovedností (Buren et al., 2021; Kubecová et al., 2017; Sedlák & Váňová, 2013).

1.2.1 Klasifikace hudebních schopností

Pro rozčlenění hudebních schopností existuje několik klasifikací hudebních činností, které jsou rozdílné, protože každá z nich je postavena na jiném teoretickém základu. V praxi je ale nejpoužívanější následující členění do čtyř skupin. První z nich je **hudební sluch**, do kterého patří jak schopnosti sluchově percepční, tak i schopnosti sluchově motorické. Hudební sluch dělíme na absolutní sluch a relativní sluch. Absolutní sluch vnímáme jako paměť pro absolutní výšku tónu, což se u lidí vyskytuje poměrně vzácně. Člověk s absolutním sluchem si zvládne bez většího problému zapamatovat výšku jednotlivých tónů a poznat je i po delší době. Relativní sluch má oproti absolutnímu sluchu téměř každý člověk. Vyznačuje se tím, že člověk pozná rozdíly mezi dvěma tóny a zvládne určit, který je vyšší a

který nižší, pozná rozdíl mezi klesající a stoupající melodií a mimo jiné zvládne určit rozdíl mezi dvěma tóny, tedy intervaly (Daniel, 2010; Kubecová et al., 2017; Sedlák & Váňová, 2013; Vrkočová, 2005).

Druhou skupinou je hudební citění, a to především **smysl pro rytmus, tonální a harmonické citění**. Na pojem smysl pro rytmus se můžeme zaměřit ze dvou pohledů. V širším slova smyslu jej chápeme jako celek čtyř jednodušších schopností, kterými je smysl pro metrum, smysl pro tempo, smysl pro hudební formu a smysl pro rytmus v užším slova smyslu. Metrum můžeme definovat jako pravidelné střídání přízvuchných a nepřívuchných dob. Smysl pro metrum nám tedy umožňuje správně odměřovat délky dob a dodržovat pravidelnost střídání přízvuchných a nepřívuchných dob. Tempo nám určuje rychlost, jakou skladba nebo píseň plyne, tedy to, jak rychle ji máme hrát nebo zpívat. V notách se vyznačuje italskými názvy nebo číslicemi podle metronomu. Smysl pro tempo se projevuje schopností udržet stejné tempo. Hudební formu můžeme popsat jako způsob uspořádání hudební myšlenky ve skladbě. Je to určitý řád, podle kterého jsou hudební myšlenky řazeny za sebou. Smysl pro hudební formu nám umožňuje chápat a vytvářet různé hudební útvary delší než jeden takt, tedy dvojtaktí nebo i větu. Rytmus můžeme popsat jako střídání různě dlouhých dob, které jsou uspořádány do taktů. Smysl pro rytmus v užším slova smyslu nám umožňuje na základě metra správně odměřovat různé rytmické hodnoty, které vznikají dělením nebo násobením dob. Tonalita je jedním z výrazových prostředků v hudbě, který je neodmyslitelně spojen s melodií. Tonální citění můžeme definovat jako schopnost, kdy jedinec vnímá a zároveň chápe tonální vztahy. Není vrozené, ale člověk jej získává již od raného věku, kdy slýchává různé melodie. S tonálním citěním souvisí harmonické citění. Harmonie je nauka o tvoření akordů a o tom, jak tyto akordy můžeme spojovat. Harmonické citění nám kromě tvorby a vnímání akordů při doprovodu písně umožňuje vnímat a zároveň vytvářet vícehlas (Daniel, 2010; Kubecová et al., 2017; Raková et al., 2009; Sedlák & Váňová, 2013; Vrkočová, 2005).

Další skupinou jsou hudebně **intelektové schopnosti**, do kterých zahrnujeme hudební paměť, hudební představivost a hudební myšlení. Paměť jako taková je jedním z poznávacích procesů, který zajišťuje vstípení informace, její uchování a následné vybavení. Hudební paměť je tedy schopnost přijímat hudební informaci, kterou následně vnitřně zpracujeme, uchováme a po nějaké době se nám opět vybaví a my ji můžeme dále reprodukovat. Dalším z nich je představivost, která tvoří přechod mezi nižšími a vyššími poznávacími procesy. Výsledkem představivosti je představa, která se odvíjí od předchozí

zkušenosti jedince. Výsledkem hudební představivosti jsou různé vybavené obrazy tónů, tónových vztahů, výrazových prostředků a také části nebo i celky hudebních skladeb, které jsme mohli v minulosti vnímat. Na hudební představivost navazuje hudební myšlení. Myšlení je vyšší poznávací proces, který vychází ze smyslového vnímání, ale poznáváme také různé děje a vlastnosti, které smysly vnímat nemůžeme. Hudební myšlení zajišťuje to, co nemůžeme získat pouze smyslovým vnímáním a prací s představami, ale především abstrakcí a logickou cestou. Díky němu můžeme pochopit hudební dílo, ať už po stránce hudební nebo mimohudební (Daniel, 2010; Gillernová, 2000; Kubecová et al., 2017; Sedlák & Váňová, 2013).

Do poslední skupiny řadíme **hudebně tvořivé schopnosti**, kde neodmyslitelně patří fantazie, flexibilita, senzitivita, originalita integrace a další. Tyto schopnosti umožňují různě modifikovat již vzniklá hudební díla nebo dokonce vytvářet nové (Kubecová et al., 2017; Sedlák & Váňová, 2013).

1.3 Hudební dovednosti a návyky

Sedlák a Váňová (2013) popisují dovednost jako „učení získanou dispozici ke správnému, rychlému, a úspornému vykonávání určité činnosti.“ (s.71) Pokud už dovednost prováníme automaticky, označujeme ji jako návyk. Hudební dovednost popisují jako „cvikem a učením získanou způsobilost vykonávat úspěšně hudební činnost.“ (s.71) Často se za hudební dovednost považuje i jednoduchý úkon na hudebním nástroji, jako je například provedení zvoleného prstokladu. Dovednost můžeme ale chápat i v širším slova smyslu, kdy ji spojujeme s vědomostmi. Tím je myšleno například čtení z not a instrumentace hudební skladby. Mimo jiné umožňují také vykonávat rychlé a plynulé pohyby nebo myšlenkové operace, které jsou důležité pro hudební činnosti, které budu popisovat v následující kapitole. Jedná se především o předvídání sledu motorických úkonů a také o koncentraci a rozšiřování pozornosti.

Když bychom chtěli vymezit rozdíl mezi hudební schopností a hudební dovedností, mohli bychom hudební schopnost popsat jako vnitřní psychickou strukturu, která se navenek projevuje hudební dovedností v hudební činnosti. Schopnost má obecnější charakter než dovednost a umožňuje nám osvojit si nebo i realizovat několik dovedností (Kubecová et al., 2017; Sedlák & Váňová, 2013).

1.3.1 Klasifikace hudebních dovedností

Klasifikace hudebních dovedností je ještě složitější, než klasifikace hudebních schopností. Protože pro hudební dovednosti neexistuje obecně platná taxonomie, podle které bychom mohli hudební dovednosti rozdělit, dělíme je v hudební praxi podle hudebních činností a to na dovednosti poslechové, pěvecké, nástrojové a hudebně-pohybové. Z psychologického hlediska můžeme ale dovednosti klasifikovat také podle jejich charakteru a procesu učení a to na hudební **dovednosti percepční**, do kterých patří vnímání a rozlišování tónových a hudebních aktivit. Pak rozlišujeme **hudební dovednosti motorické**, mezi které řadíme pohybovou zručnost a pohotovost, ovládání motorických funkcí při hře na hudební nástroj (dále jen HN), pohybu a zpěvu. Dalším druhem jsou **hudební dovednosti senzomotorické**, do kterých patří koordinace senzomotorických receptorů, výkonných orgánů a složek regulace jednotlivých hudebních úkonů. Předposlední skupinou jsou **hudebně intelektové činnosti**, které zahrnují vědomou analýzu hudebního materiálu a práci s hudebními pojmy při intonaci, interpretaci, poslechu a mimo jiné i při tvořivosti. Poslední skupinou jsou **sociální dovednosti**, kde patří regulace hudebního chování a jednání při kolektivním provozování hudby (Kubecová et al., 2017; Sedlák & Váňová, 2013).

2 HUDEBNÍ ČINNOSTI

V této kapitole popisuji hudební činnosti, a to jak vokální činnosti, tak také poslechové, hudebně-pohybové a instrumentální. V jednotlivých podkapitolách vysvětluji, o jakou činnost se jedná, jak ji zařazujeme mezi další činnosti v MŠ a také to, co prostřednictvím těchto činností u dětí rozvíjíme. Instrumentálními činnostmi se následně více zabývám v dalších kapitolách mé práce.

2.1 Vokální činnosti

Zpěv je stejně jako řeč přirozeným lidským projevem. V MŠ se pěvecké činnosti zařazují více než ostatní hudební činnosti. Z hudebního hlediska slouží k celkovému rozvoji hudebnosti u dětí. Nedostatek zpěvu nebo dokonce jeho absence může mít negativní vliv na psychické i fyzické zdraví. U většiny dětí vyvolává pocity radosti a jistoty, podporuje jejich sebevědomí a mohou pomoci při překonání komunikační bariéry. Díky zpěvu se také u dětí prohlubuje dýchání, které vede k lepšímu prokrvení celého organismu, zlepšuje kvalitu dětské řeči a může se používat také při léčbě kokařavosti. Pomáhá i při zklidnění hyperaktivních dětí, vede k zlepšení soustředění a zmírňuje neklid a vnitřní napětí (Lišková, 2012).

Při vokálních činnostech v MŠ dbáme především na to, abychom naučili dítě vytvářet tón a zpívat uvolněně. Klademe důraz na správný postoj, na hrudně břišní dýchání, na přirozenou artikulaci, na měkké hlasové začátky, na hlavový tón, na rozšiřování hlasového rozsahu a mimo jiné i na kultivovaný pěvecký projev. Takovým hlavním cílem je, abychom dosáhli toho, že dítě nekřičí, ale zpívá. I když budeme dbát na správné pěvecké návyky, neměli bychom zapomínat, že dítě má mít ze zpěvu především radost (Kubecová et al., 2017).

Při výběru písně v MŠ bychom měli respektovat jak věk dětí, tak také jejich pěvecké a hudební schopnosti. Zaměřujeme se na rozsah písně, na rytmickou a melodickou obtížnost a také na formu a obsah písně. Pro děti v předškolním věku jsou nejvhodnější písně s jasně danou hudební formou a také s jednoduchou a lehce zapamatovatelnou melodií. Nácvič písně probíhá většinou formou nápodoby, kdy píseň několikrát zpíváme a děti se postupně přidávají. Důležitá je také motivace, pomocí které bychom měli u dětí vzbudit zájem o to, aby se naučily novou píseň. Při nácvič bychom měli děti nejdříve namotivovat, poté je s novou písní seznámit, vysvětlit dětem například nějaká slova, kterým děti nerozumí a až poté bychom se měli dostat k vlastnímu nácvič písně (Jurkovič, 2012; Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

Při vokálních činnostech nejen v MŠ je potřeba, aby byla dodržována hlasová hygiena. Při zpěvu tedy nekřičíme, zpíváme takové písně, které jsou v našem hlasovém rozsahu (v MŠ rozsahu dětského hlasu podle věku), nezpíváme příliš dlouho, aby se hlasivky neunavily, nezpíváme v místnosti, která je přetopená nebo vydýchaná, nezpíváme při fyzické námaze a při nachlazení nebo nemoci zpěv omezíme (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

2.2 Poslechové činnosti

S poslechem hudby se setkáváme během každodenního života, ať už záměrně například při poslechu hudby, kterou si sami pustíme, nebo na koncertech, tak i například v obchodech, v televizi nebo na internetu, kdy hudba hraje pouze jako zvuková kulisa. V dnešní době se také ale setkáváme s tím, že se hudba mísí s dalšími zvuky a tím vzniká hudební smog. Během poslechových činností v mateřské škole se snažíme především o to, aby se dítě naučilo vnímat hudbu především pro její krásu a jedinečnost (Lišková 2012; Raková et al., 2009).

Při poslechových činnostech v MŠ můžeme zařadit různé činnosti, ať už jsou to hudební hádanky, kdy paní učitelka zahraje dětem melodii písně a děti ji mají zazpívat, aktivity, při kterých děti určují HN podle sluchu, nebo aktivity, kdy děti chodí v rytmu, který paní učitelka určí hrou například na bubínek. Všechny tyto hry a aktivity učí děti hudbu vnímat a všimnout si také hudebních výrazových prostředků (Lišková, 2012; Raková et al., 2009).

V mateřské škole je dobré zařazovat jak reprodukovanou, tak i živou hudbu. Živá hudba bývá nejčastěji reprodukována učitelkou a to jak pěvecky tak i hrou na klavír nebo jiný HN. Poslech živé hudby může být také formou koncertu v MŠ, kdy bychom ale měli dbát nejen na to, aby délka koncertu byla přizpůsobena pozornosti dětí, ale také na to, aby byla hudba dětem blízká. Při poslechu živé hudby děti mohou vidět nástroj, který zrovna hraje a také to, jak se na něj hraje. Reprodukováná hudba má naopak tu výhodu, že při práci s ní se může učitelka zapojit do řízené činnosti (Lišková, 2012).

Stejně jako je možné zařazovat v MŠ živou i reprodukovanou hudbu, měli bychom zařazovat jak populární tak i vážnou hudbu. Populární hudba je dětem blízká a motivuje ji jak k různým činnostem tak i k různým tanečním improvizacím. Oproti vážné hudbě je ale populární hudba příliš jednotvárná a při poslechu nenabízí dětem tolik hudebních podnětů jako vážná hudba. Pokud chceme děti naučit porozumět hudbě, měli bychom zvolit spíše vážnou hudbu. Jejím poslechem můžeme děti naučit vnímat jak rytmus, tak i dynamiku, barvu tónů a mimo jiné je může namotivovat k tomu, aby se na nějaký HN naučily samy hrát (Lišková, 2012).

Délka hudebních skladeb, které můžeme dětem pouštět, by měly být krátké a neměly by přesáhnout délku 1 – 2 minuty. Později můžeme zařazovat také poslechové skladby tříminutové. Z počátku vybíráme jednoduché jednohlasé skladby pouze s melodií. Později můžeme dětem předkládat také složitější ukázky. Abychom zajistili to, že budou děti hudbu vnímat, je dobré jim k poslechu dát nějaký úkol, ať už pohybově znázornit to, co slyší, nebo jim dát nějaké otázky, na které se bude při poslechu soustředit, a poté budou schopny na ně odpovědět. Vhodnými ukázkami jsou také hudební pohádky, které dětem hudbu přiblíží (Lišková, 2012; Raková et al., 2009).

2.3 Hudebně-pohybové činnosti

Pohyb, jakožto jeden z nejpřirozenějších projevů člověka, je součástí každodenního života dítěte. Pohyb spojený s hudbou rozvíjí u dětí motoriku, která je spojena také s koordinací pohybů, estetické vnímání a mimo jiné jim také přináší nové poznatky o hudbě. Prostřednictvím hudebně-pohybových činností se totiž děti učí vnímat také různé hudební výrazové prostředky, jako je rytmus, dynamika, tempo nebo dokonce i rozdíly ve výšce tónů (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

V MŠ se můžeme s těmito činnostmi setkávat velmi často a to při činnostech, jako je třeba běh v rytmu bubínku nebo chůze podle výšky tónů. Dále se zařazují různé pohybové improvizace nebo tanec, který se často pojí s různými lidovými říkadly nebo písněmi. Při doprovodu písně se používá také hra na tělo (Jurkovič, 2012; Lišková, 2012).

Už ty nejmenší děti jsou schopny vykonávat různé pohyby a nejvíce je zaujmou ty, které vyvolávají nějaký zvuk. Proto je pro ně hra na tělo přirozená a zvládají ji téměř všechny děti. Díky ní dochází k rozvoji jemné motoriky a koordinaci pohybů. Hra na tělo je určitým předstupněm hry na orffovy nástroje. Používáme k ní jednoduché pohyby, mezi které patří například tleskání, pleskání o stehna, dupání, ťukání dvou prstů o sebe a mimo jiné také pleskání dlaně ruky o hřbet druhé ruky. Můžeme ji použít jako doprovod písně nebo básně, kdy děti znázorňují její rytmus. Kromě rytmu můžeme vyjádřit také metrum písně, kdy děti hrou na tělo znázorňují přízvučnou dobu (Jurkovič, 2012; Lišková, 2012).

Hra na tělo se používá i při různých rytmických hrách, jako je hra a ozvěnu, kdy dětem předvedeme krátký rytmický úryvek, který děti následně zopakují. Nejprve pouze vytleskáváme, poté můžeme pohyby kombinovat. Další rytmickou hrou může být rytmický řetěz, kdy opět předvedeme rytmický úryvek a dítě vedle nás jej zopakuje. Poté zkusí vymyslet jiný a zase ho zkusí zopakovat dítě, které sedí vedle něj. Tyto rytmické hry a

cvičení přibližují dětem hru na rytmické a postupem času také na melodické HN a celkově instrumentální činnost, kterou popisují v následující podkapitole (Jurkovič, 2012; Lišková, 2012).

2.4 Instrumentální činnosti

Za předstupeň instrumentální činnosti, tedy hru na HN, můžeme kromě hry na tělo, kterou popisují v předchozí podkapitole, považovat také manipulaci s hračkami, které vydávají nějaký zvuk, jako jsou například chrastítka. Manipulace s těmito hračkami motivuje děti k experimentování, které souvisí s hrou na hudební nástroje. I hra na ty nejjednodušší HN totiž rozvíjí u dětí tvořivost, představivost, fantazii, mezilidské vztahy a napomáhá k poznávání okolního světa (Jurkovič, 2012; Lišková, 2012; Sedlák & Váňová, 2013).

Hra na HN může sloužit také jako dorozumívací prostředek, který zahrnuje jak verbální komunikaci tak také neverbální. Při verbální komunikaci slouží jako doprovod různých říkadel, zpěvu nebo při práci se slovy. Jako neverbální komunikaci považujeme například vyjádření nálady nebo svých emocí prostřednictvím hry na hudební nástroj (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

Sedlák a Váňová (2013) tvrdí, že „hra na hudební nástroj je specifická činnost, v níž subjekt na základě osvojených nástrojových i jiných hudebních dovedností a zpravidla i znalosti notového písma vytváří zvukovou podobu hudebních děl.“ (s. 289) Toto tvrzení bych ale přiřadila spíše ke starším jedincům, kteří mají s hudbou už nějakou zkušenost. Děti předškolního věku si teprve popsané hudební dovednosti osvojují, proto by mělo být úkolem učitele v MŠ u dětí rozvíjet jak už senzomotorické dovednosti, tak také intelektovou, citovou a mimo jiné i fantazijní složku.

Učitelé v MŠ by pro děti měli vytvářet podnětné prostředí, kde bude mít dítě možnost seznámit se s různými HN. Instrumentální činnosti v MŠ se provádí většinou hrou na lehkoovladatelné HN, prostřednictvím které můžeme děti seznámit se základními poznatky o hudbě. Při této činnosti se děti učí rozlišovat dynamiku, kdy mohou hrát silně nebo slabě, barvy tónu, kterou mohou poznat při hře na různé HN nebo při hře na melodické nástroje také s výškou tónu, kdy mohou hrát jak tóny vysoké tak také nízké. V MŠ se také mohou používat netradiční HN nebo nástroje, které si s dětmi sami vyrobíme. Zmíněné HN popisují ve čtvrté kapitole (Lišková, 2012).

Instrumentální činnosti můžeme v MŠ zařadit při doprovodu písně nebo básně, doprovodu textu, kde vytváří zvukovou kulisu, různých hudebních hrách, kdy může hra na HN pomáhat jako nápověda při hledání předmětu, rytmických hrách nebo jako doprovod hudební pohádky. Při doprovodu písně je důležité, abychom nejdříve děti seznámili s písní nebo vybrali píseň, kterou už děti znají. Je dobré děti rozdělit do skupin, kdy jedna skupina zpívá a druhá ji doprovází. Kdybychom zapojili všechny děti do doprovodu písně, přehlušil by doprovod zpěv a mohlo by se stát, že by děti pouze hrály na HN a nezpívaly (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

3 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

V této kapitole se zaměřuji na instrumentální činnosti v prostředí MŠ, popisují, jak jsou ukotveny ve vzdělávacích oblastech RVP PV a také to, jak prostřednictvím hry na HN rozvíjíme hudebnost dětí předškolního věku.

3.1 Instrumentální činnosti ve vzdělávacích oblastech Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

Instrumentální činnosti, které jsme si představili již v předchozí kapitole, jsou stejně jako ostatní hudební činnosti, tedy poslechové činnosti, pěvecké činnosti a hudebně-pohybové činnosti, součástí vzdělávání v MŠ. Při těchto činnostech se nerozvíjí pouze hudební dovednosti, ale také komunikace dětí, jejich tvořivost, logické myšlení, paměť, toleranci, vzájemný respekt a mimo jiné přispívá také k utváření osobnosti dítěte. Pokud si tedy spojíme tyto činnosti s obsahem rámcového vzdělávacího programu, můžeme zjistit, že se prolínají všemi pěti oblastmi RVP PV (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; Sarrazin, 2016).

3.1.1 Dítě a jeho tělo

Tato oblast RVP PV je zaměřena na rozvoj biologické oblasti dítěte. Při hře na HN se rozvíjí jak jemná motorika, tak také koordinace ruky a oka, smyslové vnímání a celková koordinace pohybů. Při rozvoji smyslového vnímání dochází především k rozvoji sluchové percepce, kdy děti mohou vnímat rytmus, barvu tónu nebo i dynamiku. Při aktivitách, kdy děti hrají podle jednoduchých dětských not nebo podle různých značek, se rozvíjí také zraková percepce. Při nevhodném používání hudby, mezi které patří například poslech příliš hlasité hudby, nevhodné zacházení s HN nebo nucení ke hře na hudební nástroj, může docházet k budování negativního vztahu k hudbě, špatnému vývoji nebo dokonce k narušení psychického zdraví dítěte (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; RVP PV, 2021).

Prostřednictvím instrumentálních činností dochází k naplnění následujících dílčích cílů z RVP PV (2021):

- „rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí

- rozvoj a užívání všech smyslů
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí“ (s. 15)

3.1.2 Dítě a jeho psychika

Tato oblast je zaměřena na rozvoj psychologické oblasti dítěte. V RVP PV je rozdělena do tří podoblastí, kdy při instrumentálních činnostech dochází k rozvoji a naplňování dílčích cílů všech těchto podoblastí (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012, RVP PV, 2021).

Jazyk a řeč

Při hře na HN dochází především k rozvoji neverbální komunikace, kdy probíhá vnitřní rozhovor dítěte s hudbou. Dítě může prostřednictvím instrumentálních činností vyjadřovat svoje emoce nebo své názory. Těmito činnostmi můžeme rozvíjet ale také verbální komunikaci a to především při pojmenovávání HN, kdy u dětí rozšiřujeme jejich slovní zásobu, nebo při rytimizaci různých říkadél, které pomáhají dětem ke správnému frázování slov. Tyto činnosti vedou děti k tomu, aby zvládly naslouchat druhým, například při aktivitách, kdy jedno dítě zahraje nějaký rytmus a druhé dítě ho musí zopakovat (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; RVP PV, 2021).

Při hře na HN dochází k naplnění těchto dílčích cílů z RVP PV (2021):

- „rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
- rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu“ (s. 17)

Poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie

Prostřednictvím instrumentálních činností rozvíjíme také různé poznávací schopnosti dětí, mezi které patří například představivost, fantazie nebo také zvědavost. Hrou na HN můžeme znázornit různé zvuky ze svého okolí. Děti mohou navrhnout, co jim určitý HN připomíná. Při doprovodu písně mohou také zapojit fantazii a navrhnout, jak mohou danou píseň doprovázet a také to, jaké HN při doprovodu písně použijí. Paměť dětí rozvíjíme také při pojmenování HN, kdy si děti následně snaží zapamatovat jejich názvy (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; RVP PV, 2021).

Při realizaci instrumentálních činností dochází k naplnění následujících dílčích cílů z RVP PV (2021):

- „rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení“ (s. 19)

Sebepojetí, city a vůle

Jak už jsem zmínila v podoblasti jazyk a řeč, instrumentální činnosti mohou sloužit k vyjádření různých pocitů nebo nálady. Hudbou je můžeme vyjádřit mnohdy daleko výstižněji a lépe než pouze slovy. Při hře na melodické HN můžeme vyjádřit veselou náladu hrou v durových tóninách v rychlejším tempu. Naopak smutek můžeme vyjádřit hrou v mollových tóninách v pomalejším tempu. Na hudbu, ať už ji samy vytvářejí nebo ji pouze vnímají, reagují děti vždy nějakým citovým prožitkem. Při hře na HN vedeme děti jak k vytváření vlastních pocitů, tak i k empatickému postoji (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; RVP PV, 2021).

Při realizaci instrumentálních činností dochází k naplňování těchto dílčích cílů z RVP PV (2021):

- „poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)
- rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání“ (s. 21)

3.1.3 Dítě a ten druhý

Tato oblast RVP PV je zaměřena na rozvoj interpersonální oblasti dítěte. Prostřednictvím instrumentálních činností můžeme například zapojovat děti nenásilným způsobem do kolektivu a pomoci mu navázat vztahy s jinými dětmi. Při hře na HN se děti učí spolupracovat a být k sobě ohleduplní. Také se učí spolu vycházet a domlouvat se například na tom, kdo na který HN bude hrát. Mimo jiné je vede také k zodpovědnosti jak za HN, na

který dítě hraje, tak i za to, jak celý společný hudební projev dětí bude vypadat (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; RVP PV, 2021).

Prostřednictvím hry na HN dochází v této oblasti k naplnění dílčích cílů z RVP PV (2021):

- „posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
- rozvoj kooperativních dovedností“ (s. 23)

3.1.4 Dítě a společnost

Tato oblast RVP PV je zaměřena na rozvoj sociálně – kulturní oblasti dítěte. Hudba je odrazem společnosti a tak i prostřednictvím hry na HN může dítě společnost poznávat. Tato oblast se může rozvíjet například při pořádání besídek pro různé příležitosti, jako jsou Vánoce, Velikonoce, masopust atd. Dítě se při hře na HN ve skupině učí zodpovědnosti a především spolupráce. Různé témata písní nebo skladeb seznamují děti s tradicemi a zvyky společnosti. Také se při hře na HN učí pravidlům společnosti (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; RVP PV, 2021).

Prostřednictvím instrumentálních činností se naplňují dílčí cíle této oblasti v RVP PV (2021):

- „poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí
- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije
- rozvoj společenského i estetického vkusu“ (s. 25)

3.1.5 Dítě a svět

Tato oblast RVP PV je zaměřena na rozvoj environmentální oblasti dítěte. Prostřednictvím instrumentálních činností mohou děti poznávat i dění v okolním světě a to především prostřednictvím různých hudebních forem a žánrů. Pro děti vybíráme jak ke zpěvu, tak i ke hře na HN také písně etnických skupin. Pro rozvoj této oblasti můžeme využívat například čínskou pentatoniku (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; RVP PV, 2021).

Prostřednictvím instrumentálních činností naplňujeme především tyto cíle RVP PV (2021):

- „vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
- poznávání jiných kultur“ (s. 27)

3.2 Rozvoj hudebnosti prostřednictvím instrumentálních činností

Podle mého názoru mohou instrumentální činnosti, stejně jako ostatní hudební činnosti, probíhat pouze tehdy, když jsou utvořeny hudební dovednosti. Tyto hudební činnosti se ale zároveň podílí na formování hudebních dovedností.

Utváření a formování hudebních dovedností probíhá v několika fázích. První z nich je fáze **kognitivní**, ve které si jedinec osvojuje především vědomosti spojené s hudbou jako je znalost notového písma, stupnic, intervalů apod. Druhou fází je fáze **fixační**, ve které si jedinec upevňuje a zdokonaluje dovednost především formou opakování. Následující fází je fáze **automatizační**. V této fázi dochází k zautomatizování některých dovedností a vznikají návyky. Poslední fází je fáze **kontrolní** neboli zpětnovazební. Tato fáze by měla probíhat zároveň s předchozími fázemi a to z toho důvodu, že jedinec při ní dostává zpětnou vazbu ke své činnosti a to mu pomáhá vyvarovat se opětovným chybám a především tomu, aby daný úkon prováděl správně (Sedlák & Váňová, 2013).

Jak jsem již zmínila v první kapitole, můžeme hudebnost popsat jako schopnost jedince vnímat hudbu a reagovat na ni. Pomocí instrumentálních činností v mateřské škole ji můžeme dále rozvíjet a tím prohlubovat vztah dítěte s hudbou. Myslím si, že i u dětí, které nemají k hudbě příliš blízko, je důležité hudebnost rozvíjet a to z toho důvodu, že při rozvoji hudebnosti dochází také k celkovému rozvoji dítěte.

Při hře na HN dochází, jak jsem již zmiňovala, k rozvoji jemné i hrubé motoriky a také ke koordinaci pohybů. Také můžeme během hry rozlišovat dynamiku nebo výšku tónů, čímž rozvíjíme i smyslové vnímání a to především sluchovou percepci. HN můžeme využít také pro rozvoj komunikace verbální i neverbální. Dále při hře rozvíjíme estetické vnímání, citový rozvoj dítěte a vnímání společnosti. Výběrem různých písní docílíme toho, že dítě můžeme seznámit jak s kulturou, ve které dítě žije, tak i s odlišnými kulturami. Díky tomu, že rozvíjíme hudebnost, pomáháme i rozvoji osobnosti dítěte. Abychom všechny tyto oblasti mohli rozvíjet, je dobré použít různé HN, které popisuji v další kapitole (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012; RVP PV, 2021).

4 HUDEBNÍ NÁSTROJE V MATEŘSKÉ ŠKOLE

V následující kapitole popisují různé druhy HN, se kterými se můžeme v prostředí MŠ setkat a které využívám v sadě aktivit v praktické části práce. Nejdříve se zaměřuji na lehkoovladatelné HN, které se dělí na rytmické a melodické, a poté představuji další HN a popisují jejich využití v hudebních činnostech s dětmi předškolního věku.

4.1 Orffův instrumentář

Orffův instrumentář je označení pro sadu lehce ovladatelných HN určenou především pro děti. Používají se pro ně různá označení, jako jsou dětské HN nebo lehkoovladatelné nástroje. Jak už název vypovídá, tuto sadu HN sestavil Carl Orff (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

Carl Orff byl německý propagátor moderní hudební výchovy a mimo jiné taky hudební skladatel. Jeho výchovná metoda je založena na spojení hudby s pohybem, akcí a hrou. Tato Orffova metoda pronikla i do českého vzdělávacího systému a uplatňuje se všude tam, kde je potřeba nenásilným způsobem rozvíjet hudebnost dítěte. Můžeme se s ní setkat jak v prostředí MŠ, tak i v základních školách nebo v přípravných třídách uměleckých škol. Na základě této metody založil společně s Dorotheou Güntherovou první ústav pro výchovu mladých lidí. Tím vznikla koncepce Orffova Schulwerku. V polovině 20. století založil speciální ústav v Salcburku, kde se tuto metodu učí pedagogové z celého světa (Vrkočová, 1999).

Jak jsem již zmínila, Orffův Schulwerk je rozšířen po celém světě, kde vzniklo několik škol, které vyučují touto metodou. Základem každé takové školy je hra spojená s improvizací, která je základem pro elementární hudbu. Jednou z nich je Česká Orffova škola, která spadá pod Českou Orffovu společnost, kterou založil v roce 1995 Pavel Jurkovič při České hudební společnosti. Děti se zde učí elementární hudbě, což nikdy není jen hudba samotná, ale je to hudba spojená s pohybem, tancem a řečí. Neúčastníme se jí jen jako posluchači, ale zapojujeme se jako spoluhráči. Tato škola je založena jak na Orffovu principu Schulwerk, tak také na pedagogickém odkazu J. A. Komenského škola hrou (Česká Orffova společnost, n.d.; Jurkovič, 2012; More On Orff Schulwerk, n.d.).

V principu Schulwerku, tedy v Orffových školách, se pro rozvoj elementární hudby používají orffovy nástroje, což jsou, jak už jsem zmiňovala, lehce ovladatelné nástroje, mezi

kteří patří různé jednoduché melodické i nemelodické bicí nástroje. Můžeme je rozdělit do dvou skupin a to na rytmické a melodické HN (Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

4.1.1 Rytmičké nástroje

Hra na tyto HN je založena na podobném principu jako hra na tělo. Jak už jsem popisovala v kapitole o instrumentálních činnostech, hra na tělo je jakýmsi předstupněm hry na rytmické nástroje Orffova instrumentáře. Ty mohou být vyrobeny z různých materiálů, jako je dřevo, kov nebo v některých případech i plast, jsou určeny pro rytmický doprovod písně nebo básně a jsou neutrálně laděny (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

Mezi dřevěné rytmické nástroje patří například **ozvučná dřívka**. Je to pár dřivek, který je vyrobený ze dřeva, v některých případech také z bambusu. Můžeme na ně hrát dvěma způsoby. První z nich je, že chytíme dřívka za konec a prostřednictvím úderů jedné o druhou vniká zvuk. Druhý způsob je takový, že z dlaně levé ruky vytvoříme korýtku, do kterého jedno z dřivek vložíme, a druhým do něj udeříme. Tímto způsobem získáme kvalitnější zvuk. Jelikož mají ozvučná dřívka krátký dozvuk, využíváme je při hře rychlejších pasáží. Dále do této skupiny řadíme **dřevěný blok**, který má tvar úzkého kvádru, který je vevnitř dutý. Můžeme na něj hrát paličkou nebo prsty. Jeho zvuk je stejně jako u ozvučných dřivek krátký. Může mít také podobu **rourového bubínku**, kdy každý konec nástroje vydává jiný zvuk. Střídáním hry na různé konce tak můžeme hrát různé zvuky (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Lišková, 2012).

Jak jsem již zmiňovala, rytmické HN mohou být vyrobeny také z kovu. Jedním z nich je **triangl**, což je zahnutá kovová tyč, která má tvar trojúhelníku. Je však spojena pouze ve dvou úhlech a zavěšen za provázek. Hrajeme na něj pomocí kovové paličky, kterou udeříme na jednu ze stran trojúhelníku. Jeho zvuk je zvonivý a dlouze znějící, proto jej používat jej např. při doprovodu písně pouze na první dobu nebo při hraní delších tónů. Slouží spíše k zvukomalebnému obohacení písně. Dalším nástrojem vyrobeným z kovu, jsou **rolničky**, což jsou duté kovové kuličky s malými otvory, ve kterých jsou vloženy další malé kuličky. Mohou být upevněny buď na dřevěném držáku nebo na plastovém nebo kovovém půlkruhu. Počet rolničků se může na jednotlivých nástrojích lišit. Rozeznáme je buď chvěním nástroje nebo údery nástroje o dlaň nebo o stehno. Tento nástroj je vhodný k doprovodu pohybu a navazuje spíše veselejší atmosféru (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Lišková, 2012).

Z kovu, konkrétně z mosazi, je vyroben **činel**, který má tvar talířku o různých velikostech. Rozeznít jej můžeme tak, že činel držíme za poutko a udeříme do něj plstěnou paličkou. Při hraní jej můžeme nechat doznít, nebo ho můžeme utlumit dotykem na jeho okraji. Protože má činel delší dozvuk, používáme ho při hře těžkých dob v taktu. Stejně jako činel, jsou z mosaze vyrobeny také **prstové činelky**. Jsou to malé talířky, které mají ve svém středu připevněný provázek nebo gumičku. Hrát na ně můžeme tak, že si je navlečeme na prsty a rozezníme tím, že o sebe činelky udeří celou plochou, jako když tleskáme. Dále je můžeme pouze za poutko chytnout a udeřit o sebe celou plochou nebo je držet vodorovně a pouze cinknout okrajem jednoho činelku o okraj druhého. Použitím různých způsobů hraní dosáhneme různých barev zvuku (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Lišková, 2012)

Mezi rytmické HN, které jsou vyrobeny z plastu, můžeme zařadit například **rumba koule**, což jsou, jak už jsem uvedla, plastové koule, upevněné na ručce a jsou naplněny drobnými kuličkami. Mohou být vyrobeny také ze dřeva. Rozezníme je tak, že je chytáme za ručku a třepeme s nimi ze strany na stranu nebo s nimi udeříme o dlaň nebo o stehno. Náplň v rumba koulích může být různá, čímž dochází k různé barvě a také síle zvuku (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Kubecová et al., 2017).

Dále mezi tyto HN patří **bubínek**, který má kruhový rám vyrobená z plastu nebo ze dřeva. Na jedné straně je potažený kůží nebo plastovou blánou. Rozezníme ho tak, že do něj udeříme prsty nebo plstěnou paličkou. Při úderu by měla vždy palička od blány trochu odskočit, aby netlumila zvuk bubínku. Hrou na bubínek můžeme znázornit například pulzující doby nebo přízvučné doby taktu. Podobný, jako bubínek je také **tamburína**, která má na rozdíl od bubínku po svém obvodu páry kovových plíšků. Můžeme ji opět rozeznít několika způsoby. Buď udeříme plstěnou paličkou o blánu, stejně jako u bubínku, nebo do blány udeříme prsty nebo dlaní. Tímto způsobem získáme kombinaci dutého zvuku s lehkým cinkáním plíšků. Můžeme ale také udeřit pouze hranou tamburíny o dlaň druhé ruky nebo o stehno nebo pouze tamburínou třást, přičemž získáme zvuk, při kterém uslyšíme pouze výrazné cinkání plíšků. Tamburíny mohou být, jak jsem již popsala, s blánou, ale také bez ní (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Lišková, 2012).

Obrázek 1: Příklad rytmických nástrojů Orffova instrumentáře

(zdroj: Heureka, n.d.)

4.1.2 Melodické nástroje

Melodické nástroje Orffova instrumentáře se nevyužívají v MŠ tak často, jako ty rytmické. Hra na ně slouží spíše jako oživení nebo zpestření hudební činnosti. Jak už název vypovídá, jedná se hudební nástroje, na kterých můžeme rozlišovat výšku jednotlivých tónů. Mají určité ladění, konkrétní výšku tónů a svůj tónový rozsah. Mohou být laděny diatonicky, obsahují tedy jen základní tóny, nebo chromaticky, což znamená, že obsahují i půltóny. Tyto HN jsou vyrobeny ze dřeva nebo z kovu. Podle toho je také dělíme na xylofony, metalofony a zvonkohry (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Grigová, 2009; Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

Jak už jsem zmiňovala, jedním z melodických nástrojů Orffova instrumentáře je **xylofon**, který je vyroben z dřeva. Dřevěné hrací kameny bývají nejčastěji vyrobeny z měkkého dřeva, kvalitnější mohou být ale vyrobeny ze dřeva tvrdšího nebo i z exotického dřeva. Rozeznáme jej tak, že do jednotlivých kamenů udeříme plstěnou nebo kovovou paličkou. Můžeme ale použít i paličku, s gumovým zakončením. Použitím různé paličky docílíme odlišné barvy zvuku. Tón xylofonu je krátký, ale za to příjemný. Rozlišujeme xylofon sopránový, altový nebo také basový. Pro využití v MŠ se však nejlépe hodí altový xylofon, který zní stejně tak, jak je notován (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

Dalším již zmiňovaným nástrojem je **metalofon**, který má na rozdíl od xylofonu hrací kameny vyrobeny ze slitiny měkkých kovů. Můžeme na něj hrát jak plstěnou paličkou, tak i paličkou s gumovým zakončením. Zvuk metalofonu je měkký až hedvábný a má delší dozvuk, proto je lepší, použít jej pro hraní delších not. Stejně jako u xylofonu, rozlišujeme několik druhů metalofonu a to metalofon sopránový, altový, tenorový nebo basový. Ze stejného důvodu jako u xylofonu se pro využití v MŠ hodí nejvíce altový metalofon (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

Posledním ze zmíněných melodických nástrojů Orffova instrumentáře je **zvonkohra**. Její kameny jsou vyrobeny ze slitiny tvrdších kovů, což zajišťuje jasnější, pronikavější a ostrý zvuk. Má však kratší dozvuk, než metalofon. Hrajeme na ni dřevěnou paličkou. Stejně jako u předchozích melodických nástrojů, rozlišujeme druhy zvonkohry a to na sopránovou a altovou. V MŠ se objevují především zvonkohry, které mají kameny různých barev (Derevjaníková & Dzurilla, 2014; Kubecová et al., 2017; Lišková, 2012).

Víše popsané HN se používají v MŠ především k vytváření zvukomalby nebo k dotváření atmosféry. Můžeme je využít také při doprovodu písně, což už je ale pro děti v tomto věku složitější. Abychom jim to usnadnili, necháme na melodickém nástroji pouze ty kameny, které budou při doprovodu ladit, a zbytek necháme na jejich improvizaci, kdy děti mohou hrát jakýkoliv z ponechaných tónů (Lišková, 2012).

Píseň děti mohou doprovázet několika způsoby. Prvním z nich je doprovod písně pomocí dudácké kvinty, kdy na nástroji necháme pouze kameny, pomocí kterých zahrajeme první a pátý stupeň dané tóniny. Pokud ještě děti nezvládnou hrát oba tóny současně, mohou hrát ve dvojicích, kdy každé dítě hraje jeden tón, nebo může jedno dítě hrát tóny postupně. Dalším způsobem je doprovod písně pomocí pentatonické stupnice, kterou vytvoříme tak, že odděláme kameny, které představují čtvrtý a sedmý stupeň stupnice dané tóniny. Děti pak mohou při doprovodu písně improvizovat a hrát jakýkoliv tón pentatonické řady. Tímto způsobem docílíme toho, že i když dítě zahraje jakýkoliv tón, nebude docházet k nelibozvučným disonancím (Grigová, 2009; Lišková, 2012).

4.2 Další hudební nástroje

Kromě nástrojů orffova instrumentáře můžeme využít i spoustu dalších HN. Jedním z nich je **klavír**, který řadíme do skupiny strunných klávesových HN. Můžeme na něj zahrát jak už jednotlivé tóny, tedy melodii, tak také celé akordy, tedy harmonii. Mohlo by se zdát, že klavír můžeme využít v MŠ pouze při doprovodu písně nebo jako hudební kulisu při jiných

aktivitách, kdy na něj hraje pouze učitel. Já jsem ale toho názoru, že jej můžeme využít i jinak. Když dětem vhodně vysvětlíme, jak se na klavír hraje, můžeme i je zapojit do hry na tento HN a to jak při hraní melodie písně, tak i při jejím doprovodu. Děti můžeme při hře na klavír nechat improvizovat nebo jim můžeme předložit nějaké notové schéma, nejlépe barevné, a označit barvami také klaviaturu, aby se děti lépe při hře orientovaly (Ben-Tovim & Boyd, 2007; Vrkočová, 2005).

Kromě tradičních HN, kde patří výše popsané nástroje Orffova instrumentáře, se můžeme v MŠ setkat také s jinými netradičními HN. Jedním z nich jsou **boomwhackers**, jinak také bobotubes nebo bobowhackers. Jedná se o sadu plastových barevných trubek různé délky, kdy právě délka ovlivňuje jejich ladění. Můžeme se setkat s několika druhy ladění a to s pentatonickým, chromatickým nebo diatonickým. V MŠ se setkáváme s boomwhackers, které jsou diatonicky laděny, což znamená, že sada obsahuje pouze trubice základních tónů stupnice C-dur. Tuto sadu můžeme během hudebních činností využít několika způsoby. Můžeme s dětmi provádět různá rytmická cvičení, hrát písně podle not určené pro hru na boomwhackers, doprovázet písně harmonickým doprovodem nebo nechat děti s hrou na tento nástroj improvizovat (Coufalová et al., 2013; Kubecová et al., 2017).

Obrázek 2: *Boomwhackers*

(zdroj: Boomwhackers® 8-Note C Major Diatonic Set (BWDG), n.d.)

Roli HN na sebe však může vzít jakýkoliv předmět, který reprodukuje nějaký zvuk. Může nás ale napadnout otázka, jestli se při použití jiných předmětů, než jsou klasické HN, opravdu jedná o hudební nástroj. HN je každý předmět, který nám umožňuje produkovat hudební zvuk, který se podílí na hudebním efektu. Jedná se tedy jak o tóny, tak také o hluky. Pokud takový předmět použijeme při hudebních činnostech jako hudební doprovod nebo hudební kulisu, jedná se o HN (Coufalová et al., 2013; Kubecová et al., 2017).

Na základě tohoto tvrzení můžeme při hudebních činnostech v MŠ použít v podstatě jakýkoliv předmět. Můžeme například použít papírovou krabici od bot, na kterou hrajeme nejdříve prsty, poté i dřevěnými paličkami nebo paličkami s plstěným zakončením. Stejně tak můžeme použít petlahev, nebo ji můžeme naplnit vodou nebo a překlápět ze strany na stranu. Také můžeme využít i kuchyňské nádobí, kdy dvě vařečky použijeme stejně jako ozvučná dřívka, poklička nám může nahradit činel nebo hrnec bubínek. Takových možností je spousta a je jen na učiteli, jak předměty kolem sebe využije (Coufalová et al., 2013; Kubecová et al., 2017).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 AKTIVITY PRO ROZVOJ HUDEBNOSTI DĚTÍ PROSTŘEDNICTVÍM INSTRUMENTÁLNÍCH ČINNOSTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

V této kapitole popisuji cíle praktické části, subjekty realizace, tedy MŠ, ve které budu realizovat sady aktivit a také charakteristiku dětí, se kterými budu aktivity provádět. Součástí této kapitoly je také stručný časový harmonogram a tabulka s obsahem aktivit, ve které jsou u každé aktivity zformulovány cíle v jazyce učitele i v jazyce dítěte, organizační forma a také metody, které jsem při realizaci aktivit využila.

5.1 Cíle praktické části

V následujících bodech popisuji cíle praktické části mé práce:

- Zpracovat sadu hudebních aktivit zaměřených na rozvoj hudebnosti dětí předškolního věku prostřednictvím hry na hudební nástroje
- Realizovat a ověřit sadu hudebních aktivit ve vybrané mateřské škole
- Evaluovat sadu aktivit, zpracovat závěry a doporučení pro praxi mateřských škol

5.2 Subjekty realizace

Pro realizaci sady aktivit jsem si vybrala mateřskou školu, která se nachází v menší obci nedaleko Zlína. Konkrétně tedy třídu, do které dochází děti předškolního věku, tedy ve věku 5 – 6/7 let.

Charakteristika mateřské školy

Mateřská škola se nachází v menší obci nedaleko Zlína v budově při základní škole. Jejím zřizovatelem je obec. Prostory MŠ jsou nově zrekonstruované a bohatě vybavené. MŠ navštěvuje přibližně 110 dětí ve věku od dvou do sedmi let, které jsou rozděleny do čtyř tříd podle věku:

Opičky – tato třída je určena pro nejmladší děti ve věku 2 – 3 roky

Sovičky – tuto třídu navštěvují děti ve věku 3 – 4 roky

Veverky – tato třída je určena dětem ve věku 4 – 5 let

Tygříci – tato třída je určena dětem předškolního věku, tedy dětem ve věku 5 – 6/7 let

Každá třída má přidělenou svou šatnu a součástí je také umývárna se záchody. Třídy jsou rozděleny na prostor třídy a herny. Ve třídě se nachází stolečky se židlemi a skříně s pomůckami a hračkami, které jsou určeny pro hru u stolečku. Prostor herny je uzpůsoben tak, aby se v něm mohly realizovat různé pohybové hry, cvičení a jiné didaktické hry. Nachází se zde také klavír a skříně s pomůckami pro tělovýchovné aktivity, hudební aktivity a mimo jiné i pomůcky pro dramatickou výchovu. Tento prostor je také určen pro odpolední odpočinek, kdy se zde rozloží lehátka (ŠVP, 2023).

Při MŠ se nachází i oplocená zahrada, která je rozdělena na dvě části. V horní části zahrady se nachází hřiště, které je určené pro mladší děti, tedy pro třídy Opičky a Sovičky. Ve spodní části zahrady je hřiště pro starší děti, tedy pro třídy Veverky a Tygříci. Po domluvě se základní školou může MŠ využívat i školní hřiště. Protože se MŠ nachází blízko přírody, mohou chodit na procházky do lesa nebo na louku. Za nepříznivého počasí využívá každá třída prostor herny. Po domluvě se ZŠ může MŠ využívat i školní tělocvičnu (ŠVP, 2023).

Co se týče vzdělávání, MŠ vytváří jak školní vzdělávací program, tak také třídní vzdělávací program. ŠVP nese název Svět kolem nás, ve kterém je mimo jiné uveden i vzdělávací obsah, který MŠ rozděluje do čtyř integrovaných bloků. Integrované bloky nesou názvy Já mezi lidmi, Já a příroda, Já a moje tělo a Já a slavnosti, zvyky, tradice a zastřešují všech pět vzdělávacích oblastí v RVP PV. TVP si tvoří každá třída sama podle ŠVP (ŠVP, 2023).

Charakteristika dětí

Pro realizaci sady aktivit jsem si vybrala třídu Tygříci, kde se nachází děti ve věku 5 – 7 let. Do této třídy dochází i chlapec s ADHD, ke kterému je přiřazena asistentka. Většina dětí je klidná a velmi pozorná. Nachází se zde ale také děti, které jsou trochu nepozorné, a proto je musím více namotivovat a zvolenou činností zaujmou. Děti jsou ale snaživé a rychle se učí.

5.3 Časový harmonogram

Níže stručně popisuji, jak jsem při praktické části bakalářské práce postupovala:

srpen – listopad 2023 – plánování a příprava aktivit,

prosinec 2023 – leden 2024 – realizace aktivit ve vybrané MŠ,

leden – březen 2024 – evaluace aktivit, zpracování závěrů a doporučení pro praxi MŠ.

5.4 Obsah sady aktivit

V následující tabulky vypisují jednotlivé aktivity a druh hudební činnosti. V následujících sloupcích představují jak cíle v jazyce učitele, tak i cíle v jazyce dítěte, a pedagogické strategie, které jsem použila během realizace těchto aktivit. Pomůcky, které jsou k realizaci potřeba, popisují v následující kapitole u každé aktivity zvlášť. Jedná se především o hudební nástroje, které popisují i v kapitole 4 této práce.

Tabulka 1: Obsah sady aktivit

Aktivity	Cíle v jazyce učitele	Cíle v jazyce dítěte	Organizační forma	Metody
Hudební činnosti				
1. Malá noční hudba Hudebně-pohybové činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Procvičit u dětí hrubou motoriku - Procvičit s dětmi rytmizaci 	<ul style="list-style-type: none"> - Zopakovat pohybové schéma - Dodržet rytmus při pohybovém doprovodu skladby 	řízená činnost	demonstrace, předvádění, rozhovor, dovednostně-praktická (rytmizace)
2. Rytmičtý řetěz Instrumentální činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Procvičit s dětmi vnímání rytmu - Procvičit u dětí hudební tvořivost 	<ul style="list-style-type: none"> - Zopakovat rytmus - Vymyslet rytmický úryvek 	řízená činnost	demonstrace, imitace, dovednostně-praktické (rytmizace)
3. Hudební přehořivá Instrumentální a poslechová činnost	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíjet u dětí schopnost rozlišit dynamiku - Rozvíjet u dětí sluchovou percepci 	<ul style="list-style-type: none"> - Předvést dynamické rozdíly - Reagovat na změnu dynamiky 	řízená činnost	rozhovor, instruktáž, imitace
4. Doprovod písně Pásli ovce valaši Instrumentální a vokální činnost	<ul style="list-style-type: none"> - Seznámit děti s hrou na metalofon - Rozvíjet u dětí pěvecké dovednosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Vytvořit doprovod k písni na metalofon - Interpretovat píseň 	řízená činnost	rozhovor, instruktáž, imitace, dovednostně-praktické (rytmizace, melodizace, interpretace písně)
5. Sada písní pro hru na boomwhackers Instrumentální činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Seznámit děti s hrou na boomwhackers - Rozvíjet u dětí sluchovou percepci 	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretovat píseň na boomwhackers - Poznat píseň podle melodie 	řízená činnost	rozhovor, imitace, instruktáž, dovednostně-praktické (rytmizace, melodizace)
6. Zvukomalba U potoka Poslechové a instrumentální činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíjet u dětí pozornost - Rozvíjet u dětí paměť 	<ul style="list-style-type: none"> - Reagovat na pokyny učitele - Vyjmenovat, co jsme u potoka slyšeli 	řízená činnost	instruktáž, imitace, dovednostně-praktické (rytmizace)

7. Práce s písní Muzikantská rodina	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíjet u dětí pozornost - Rozvíjet u dětí pěveckou dovednost 	<ul style="list-style-type: none"> - Reagovat na pokyny učitele - Interpretovat píseň 	řízená činnost	demonstrace, instruktáž, imitace, rozhovor, dovednostně-praktické (rytmizace, vokální činnosti)
Instrumentální a vokální činnosti				
8. Doprovod písně Běžela ovečka – akordy	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíjet u dětí zrakovou percepci - Rozvíjet u dětí pěveckou dovednost 	<ul style="list-style-type: none"> - Poznat z dětských not tón, který má zahrát - Interpretovat píseň 	řízená činnost	rozhovor, imitace, dovednostně-praktické (doprovod písně, vokální činnosti)
Instrumentální a vokální činnosti				
9. Sada písní pro hru na klavír	<ul style="list-style-type: none"> - Představit dětem hru na klavír - Představit dětem hru z not 	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretovat píseň hrou na klavír - Interpretovat píseň na základě barevných not 	řízená činnost	imitace, instruktáž, dovednostně-praktické (instrumentace, melodizace)
Instrumentální činnosti				
10. Hudební nástroje v cimbálové muzice	<ul style="list-style-type: none"> - Představit dětem hudební nástroje - Rozvíjet u dětí sluchovou percepci 	<ul style="list-style-type: none"> - Pojmenovat hudební nástroje - Rozlišit HN podle zvuků 	výchovný koncert	rozhovor, instruktáž, dovednostně-praktické (instrumentace, poslechové činnosti)
Poslechové a instrumentální činnosti				

6 REALIZACE SADY AKTIVIT

Obsahem této kapitoly je sada deseti aktivit, které jsou zaměřeny na rozvoj hudebnosti prostřednictvím instrumentálních činností. Je zde zařazena jak už hra na orffovy nástroje, tak také hra na tělo, hra na klavír, hra na boomwhackers, hra na zástupné nástroje a také hudebně-výchovný koncert, kde se děti seznámí s HN cimbálové muziky. Všechny aktivity jsou určeny dětem ve věku 5 – 7 let.

6.1 Malá noční hudba – Wolfgang Amadeus Mozart

Tato aktivita patří mezi činnosti hudebně-pohybové, kdy si děti během vyzkouší doprovodit skladbu formou hry na tělo. Doprovázet ji budou podle kartiček, na kterém bude obrázkem znázorněn pohyb, který mají děti udělat a seřazeny do tabulek, které znázorňují takty a doby skladby.

Cíle v jazyce učitele:

- Procvičit u dětí hrubou motoriku
- Procvičit s dětmi rytmizaci

Cíle v jazyce dítěte

- Zopakovat pohybové schéma
- Dodržet rytmus při pohybovém doprovodu skladby

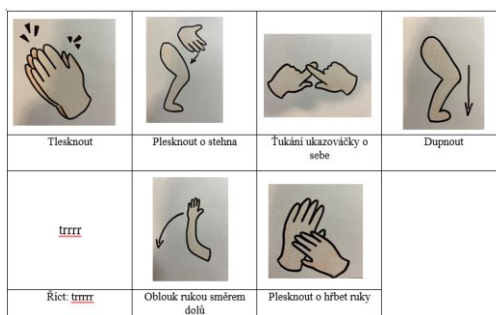
Organizační forma: řízená činnost

Metody: demonstrace, rozhovor, předvádění, dovednostně-praktická (rytmizace)

Pomůcky: nahrávka, kartičky se symboly

Prostředí: v herně na koberci

Odkaz na hudbu: https://www.youtube.com/watch?v=Cq_ysfukm2Q

Obrázek 3: Kartičky s vysvětleným významem obrázků

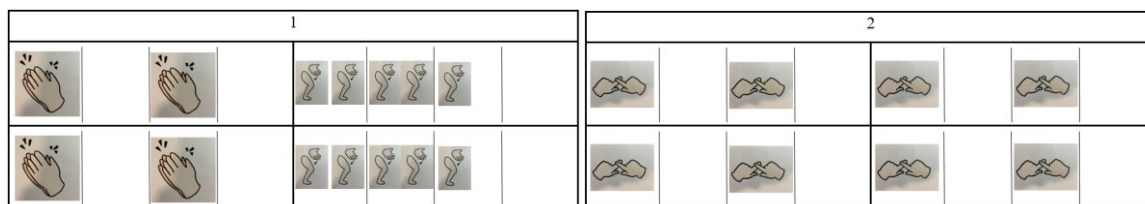
(zdroj: vlastní tvorba)

Motivace:

S dětmi jsem si sedla do kruhu a zeptala se jich na otázku: „Děti, víte, kdo je to hudební skladatel?“ Poté jsem si vyslechla jejich nápady a vysvětlila jim, že hudební skladatel je člověk, který skládá různé hudební skladby nebo třeba písně. Dále jsem jim řekla: „Jedním takovým hudebním skladatelem byla také Wolfgang Amadeus Mozart.“ (děti si zkusily jeho jméno vyslovit) Následně jsem dětem postila nahrávku, kterou jsme následně doprovázely. Po poslechu jsem se dětí zeptala: „Víte, jaké hudební nástroje jsme mohli v nahrávce slyšet?“ Opět jsem si nápady dětí vyslechla a dále se zeptala: „Víte, jak se takové velké skupině hudebníků, kteří hrají tyto skladby, říká?“ (orchestr) Následně jsme si s dětmi na orchestr zahráli.

Postup:

Nejdříve jsem dětem představila, co která kartička znamená, a ukázali jsme si pohyb, který k dané kartičce patří. Poté jsem dětem ukazovala jednotlivé kartičky a jejich úkolem bylo udělat pohyb, který k tomuto obrázku patří. Když jsem měla pocit, že se děti v kartičkách orientují, vyzkoušeli jsme si doprovázet hudební skladbu hrou na tělo podle kartiček, které jsem připevnila na tabuli. Skladbu jsem doprovázela společně s dětmi a také jsem se snažila dětem v notách ukazovat.

Obrázek 4: Kartičky k doprovodu skladby hrou na tělo

(zdroj: vlastní tvorba)

6.2 Rytmický řetěz

Následující aktivita patří mezi instrumentální činnosti a děti si během ní procvičí jak vnímání rytmu, tak také paměť a fantazii. Seznámí se taky s jedním z orffových nástrojů a tím jsou ozvučná dřívka.

Cíle v jazyce učitele:

- Procvičit s dětmi vnímání rytmu
- Procvičit u dětí hudební tvořivost

Cíle v jazyce dítěte:

- Zopakovat rytmus
- Vymyslet rytmické schéma

Organizační forma: řízená činnost

Metody: demonstrace, imitace, dovednostně-praktické (rytmizace)

Pomůcky: orffovy nástroje

Prostředí: v herně na koberci

Motivace:

S dětmi jsem si sedla do kruhu a zeptala se jich na otázku: „Děti, co všechno patří k Vánocům?“. Poté jsem dala dětem čas na promyšlení odpovědi a vyslechla si jejich návrhy. Mezi odpověďmi byl také vánoční strom. Na tuto odpověď jsem následně navázala a zeptala se jich: „Čím může být vánoční strom ozdobený?“. Opět jsem si jejich nápady vyslechla a naštěstí mezi nimi padl také vánoční řetěz. Poté jsme si na ten vánoční řetěz zahráli.

Průběh činnosti:

Dětem jsem rozdala orffovy nástroje a před začátkem této aktivity jsem jim předvedla, jak se na který HN a dala jsem dětem možnost si to vyzkoušet. Poté jsem si s dětmi sedla do kruhu. První dítě zahrálo rytmus, který si vymyslelo a dítě, které sedělo vedle něj, tento rytmus zopakovalo a vymyslelo svůj vlastní, který následně zahrálo. Takto jsme pokračovali po kruhu až do doby, než se vystřídal všechny děti.

6.3 Hudební přihořívá

Tato aktivita patří mezi instrumentální i poslechové činnosti a je určena k tomu, aby děti jak zvládaly vnímat dynamiku, tak také k tomu, aby ji zvládaly uplatnit i při hře na HN. Tato hra rozvíjí jak sluchovou percepci dětí, tak i jejich schopnost vytvářet rozdíly v dynamice během hry na HN.

Cíle v jazyce učitele:

- Rozvíjet u dětí schopnost rozlišit dynamiku
- Rozvíjet u dětí sluchovou percepci

Cíle v jazyce dítěte:

- Předvést dynamické rozdíly
- Reagovat na změnu dynamiky

Organizační forma: řízená činnostMetody: rozhovor, instruktáž, imitacePomůcky: ozvučná dřívka, předmět, který budou děti schovávat (vánoční ozdoba)Prostředí: v herně, ve třídě (můžeme realizovat také venku na hřišti)Motivace:

S dětmi jsem si sedla do kruhu a zeptala se jich na otázku: „Děti, víte, co se nám teď blíží za svátek?“ Děti správně odpověděly, že se jedná o Vánoce. Poté jsem dětem řekla, že jsem si doma udělala vánoční výzdobu, ale že se mi doma objevil skřítek, který nemá rád Vánoce, a celou výzdobu mi schoval. Poté jsme si na takového skřítku zahráli.

Průběh činnosti:

Vybrala jsem tři děti, které představovaly skřítku a schovaly vánoční ozdoby. Při schovávání předmětu měly ostatní děti zavřené oči a zakryté dlaněmi. Když byl předmět schovaný, začali ho děti hledat. Děti, které předmět schovaly, navigovaly ostatní děti hrou na ozvučná dřívka a deklamací básničky *Stromečku, vstávej*. Čím rychleji hrály a hlasitěji říkaly básničku, tím více se děti blížily ke schovanému předmětu.

Tuto básničku uvedly ve své publikaci Tichá a Raková (2014):

Stromečku vstávej

„Stromečku, vstávej,

ovoce dávej.

Umyj se, ustroj se,

je Štědrý den.“ (s. 132)

6.4 Doprovod písně (koledy) Pásli ovce Valaši

Tato aktivita patří jak mezi činnosti instrumentální tak i k činnostem vokálním. Děti se během ní seznámí s hrou na metalofon a také si vyzkouší, jak na tento HN mohou doprovodit píseň.

Cíle v jazyce učitele:

- Seznámit děti s hrou na metalofon
- Rozvíjet u dětí pěvecké dovednosti

Cíle v jazyce dítěte:

- Vytvořit doprovod k písni na metalofon
- Interpretovat píseň

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, instruktáž, imitace, dovednostně-praktické (rytmizace)

Pomůcky: noty k písni, zvonkohra/metalofon

Prostředí: v herně na koberci

Motivace:

S dětmi jsem si sedla do kruhu a zeptala se jich na otázku: „Děti, víte, jaké je teď roční období? Jaký svátek v tomto období slavíme?“ Děti správně odpověděly, že je teď zima a v zimě slavíme Vánoce. Poté jsem se jich zeptala: „Jaké písně na vánoce zpíváme? Obyčejné písně, které zpíváme po celý rok nebo máme nějaké speciální?“ děti opět správně odpověděly, že se v tomto období zpívají koledy.

Průběh činnosti:

Nejdříve jsem dětem zahrála koledu na metalofon a poté se jich zeptala, jestli ji znají. Následně jsem dětem rozdala metalofony, ze kterých jsem vytáhla všechny kameny, kromě pentatonické stupnice. Tato píseň je v C dur, proto jsem ponechala tóny C, D, E, G, A. Děti po celou dobu zpěvu doprovázely píseň hrou na metalofon, kdy mohly hrát libovolné tóny. Ostatní děti zpívaly. Před začátkem zpěvu jsem vždy poprosila jedno dítě, aby na metalofon zahrál tón c², který jsem jim zároveň ukázala.

Předtím, než jsme ale píseň doprovázeli, ukázala jsem dětem, jak se na tyto nástroje hraje a ty si to následně vyzkoušely.

Obrázek 5: Noty k písni Pásli ovce Valaši

PÁS LI OVCE VALAŠ I

Moravská z Valašska (Doprovod: 1, 4)

Allegretto

1. Pás-li ov-ce Va-la-ši, při bet-lém-ském sa-la-ši.
Haj-dom, haj-dom tyd-li dom, haj-dom, haj-dom tyd-li dom.

2. Anděl se jim ukázal,
do Betléma jít kázal. 3. Vstaňte hore a chodte,
Pána Krista najdete. 4. On tam leží v jesličkách
ovinutý v plencičkách.

(zdroj: Jánský & Dvořák, 2003)

6.5 Sada písní pro hru na boomwhackers

Tato aktivita patří mezi instrumentální činnosti. Děti se během ní seznámí s hrou na boomwhackers, vyzkouší si zahrát ve skupinkách píseň na tento HN a mimo jiné si i vyzkouší, jestli zvládnout poznat píseň, která jim na ně zahrajou.

Cíle v jazyce učitele:

- Seznámit děti s hrou na boomwhackers
- Rozvíjet u dětí sluchovou percepci

Cíle v jazyce dítěte:

- Společně interpretovat píseň hrou na boomwhackers
- Poznat píseň podle melodie

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, imitace, instruktáž, dovednostně-praktické (rytmizace, melodizace)

Pomůcky: boomwhackers, noty pro děti

Prostředí: v herně na koberci

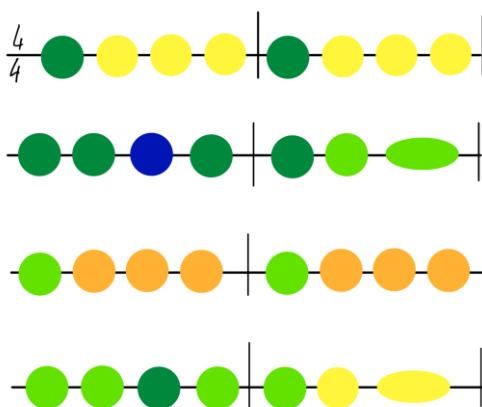
Motivace:

S dětmi jsem si sedla do kruhu, ukázala jim boomwhackers a zeptala se jich, jestli ví, co jsem to přinesla. Vyslechla jsem si jejich nápady, mezi kterými zazněly trubky, roury a podobně, a pak jsem jim řekla správnou odpověď, že se jedná o boomwhackers. Poté jsem se jich zeptala, jestli si myslí, že jejich barvy mají nějaký význam. Postupně jsme se dostaneli k tomu, že každá trubka má jinou barvu a také délku a díky tomu má každá určený jiný tón.

Průběh činnosti:

S dětmi jsem seděla na koberci v kruhu, zahrála jim píseň na boomwhackers a děti hádaly, co je to za píseň. Děti píseň uhodly a díky tomu jsme se mohli přesunout ke klavíru, kde jsem jim píseň zahrála a společně jsme si ji zaspívali. Poté jsem dětem rozdala boomwhackers podle barev (tónů), které jsou v písni obsaženy. Na tabuli jsem připevnila barevné schéma v barvách boomwhackerů a při hraní dětem ukazovala, aby se orientovaly.

Obrázek 6: Schéma k písni *Pec nám spadla pro hru na boomwhackers*

(zdroj: vlastní tvorba)

V příloze se nachází notové schéma pro další čtyři dětské písně, které jsou určeny pro hru na boomwhackers.

6.6 Zvukomalba – U potoka

Tuto aktivitu bych zařadila jak mezi činnosti instrumentální, tak také mezi činnosti poslechové. Děti si během ní vyzkouší zahrát si i na předměty z každodenního života, které původně nebyly vytvořeny jako HN a nebyly ani určeny k používání při hudebních činnostech. Také si vyzkouší svou představivost při poslechu doprovázeného příběhu.

Cíle z pohledu učitele:

- Rozvíjet u dětí pozornost
- Rozvíjet u dětí paměť

Cíle z pohledu dítěte:

- Reagovat na pokyny učitele
- Zapamatovat si, co jsme u potoka slyšeli

Organizační forma: řízená činnost

Metody: instruktáž, imitace, dovednostně-praktické (rytmizace)

Pomůcky: pokličky, vařečky, sáčky, obal od kinder vajíčka naplněný čočkou, drhlo, louskáček na oříšky, prkénko, obaly od kinder vajíček naplněné rýží

Prostředí: v herně na koberci

Motivace:

S dětmi jsem si sedla do kruhu a zeptala se jich na otázku: „Děti, chodíte rády do přírody na procházku?“ Děti odpověděly, že ano. Poté jsem se jich zeptala: „kam nejraději chodíte na procházky a co tam můžeme vidět?“ následně jsem si nápady dětí vyslechla.

Průběh činnosti:

Děti jsem rozdělila na dvě skupiny. Jedna skupina si lehla na zem, zavřela oči a poslouchala. Druhé skupině jsem rozdala netradiční HN a ty si vyzkoušely, jak se na ně hraje. Poté jsem popisovala den u potoka a děti na můj pokyn doprovázely text netradičními HN. Poté se tyto skupiny vyměnily.

Na kostele v nedaleké vesničce odbíjí zrovna šestá hodina ranní. *(6x ťuknout vařečkou o pokličku)* U rybníka je ráno ještě klid a slyšíme jen šumění vody. *(tření sáčků mezi dlaněmi)* Když se pořádně zaposloucháme, slyšíme také cvrčky, kteří cvrkají v trávě. *(obal od kinder vajíčka naplněný čočkou)* Občas zaslechneme i žábu, která kváká v rákosí. *(5x drhlo)* Dopoledne rychle uběhlo a zvony na kostelní věži odbíjí poledne. *(12x ťuknout vařečkou o pokličku)* Odpoledne přiletěl k potoku také čáp a my můžeme slyšet, jak klope svým dlouhým zobákem. *(8x klepnout louskáčkem na oříšky)* Opět se také ozvala stará žába, která kvákala v rákosí. *(5x drhlo)* Z lesa, který se nachází nedaleko rybníka, můžeme také slyšet datla, který ťuká do stromu. *(vařečkou o prkénko)* K večeru začal foukat silný vítr a my můžeme slyšet šumění rákosí. *(obaly od kinder vajíček naplněné rýží)* Později vítr ustál a

hodiny na kostele začaly odbíjet šestou hodinu večerní. *(6x tůknout vařečkou o pokličku)* U potoka už můžeme slyšet pouze cvrkající cvrčky a šumění tekoucí vody v potoce. *(obaly od kinder vajíček naplněné čočkou a tření sáčků mezi dlaněmi)* Nakonec vše utichá a příroda u potoka se odebírá ke spánku.

Na závěr jsme si s dětmi řekli, co všechno jsme u potoka slyšeli.

6.7 Práce s písní Muzikantská rodina

Tato aktivita patří mezi činnosti instrumentální i mezi činnosti vokální. Děti si vyzkouší doprovodit písně, stejně jako v předchozí aktivitě, na předměty z každodenního života, které byly původně určeny k jinému použití než HN. Tuto píseň vyzkouší společně i zazpívat.

Cíle v jazyce učitele:

- Rozvíjet u dětí pozornost
- Rozvíjet u dětí pěveckou dovednost

Cíle v jazyce dítěte:

- Reagovat na pokyny učitele
- Interpretovat píseň

Organizační forma: řízená činnost

Metody: demonstrace, instruktáž, imitace, rozhovor, dovednostně-praktické (rytmizace, vokální činnosti)

Pomůcky: noty k písni, kladívko na maso, prkénko, 2 pokličky, sklenička, lžička, 2 vařečky

Prostředí: v prostoru u klavíru

Motivace:

Dětem jsem zazpívala píseň za doprovodu klavíru a tím jim představila rodinu, o které píseň je. Poté jsem si s dětmi sedla do kruhu a dávala jim otázky:

- Děti, hráli členové rodiny na nějaké hudební nástroje, které znáte?
- Na co tedy členové rodiny hráli? Na co hrál tatínek?
- Na co hrála maminka?
- Na co hrál Věna?
- Na co hrála malá Monika?

Průběh činnosti:

Když jsme si s dětmi otázky zodpověděli, šli jsme zpět ke klavíru a naučila jsem je píseň metodou nápodoby. Vždy jsem dětem zazpívala jednu sloku a poté ji zkusily zazpívat semnou. Nakonec jsme zazpívali celou píseň.

Když děti zvládly zazpívat píseň celou, přidali jsme k tomu hru na netradiční HN. Vždy jsem vybrala čtyři děti, které na tyto nástroje hrály a doprovázely tuto píseň a ostatní děti zpívaly. (1. sloka – prkénko s kladívkem na maso, 2. sloka – 2 pokličky, 3. škola – sklenička se lžičkou, 4. sloka – 2 vařečky, 5. sloka – všechny nástroje) Postupně se všechny děti vystřídalaly.

Poté jsem se dětí zeptala, jakými orffovými nástroji by mohly tyto netradiční HN nahradit. Každý návrh si vyzkoušeli a určili ten, který zní podobně, jako původní nástroj.

Obrázek 7: Noty k písni Muzikantská rodina

MUZIKANTSKÁ RODINA hudba: Jiří Teml
slova: Jindřich Balík

Živě

Tá - ta vše - ra v ša - tní - ku za - tlou - kal pár hře - bi - ků.

Bum, bum, bum (pěští do dřeva) až se třá - sí ce - lý dům.

<p>2. V kuchyni zas maminka každou chvíli zacinká pokličkou, (pokličky) velkou nebo maličkou.</p> <p>3. Naše malá Monika taky v hudbě vyniká. Ta hraje (lžičkou o sklenku) na skleničku od čaje.</p>	<p>4. I náš Věna ze zvyku umí dělat muziku: panečku, (dvě vařečky) vařečkou o vařečku.</p> <p>5. Když my hrajem do-re-mi, každá pozná, co jsme my: jediná (všechno) muzikantská rodina.</p>
--	---

(zdroj: Muzikantská rodina, n.d.)

6.8 Doprovod písně Běžela ovečka prostřednictvím akordů

Tuto aktivitu můžeme zařadit jak mezi činnosti instrumentální, tak také mezi činnosti vokální. Děti si během ní vyzkouší doprovodit píseň na klavír prostřednictvím akordů a také zazpívat si píseň, která je doprovázena pouze akordy.

Cíle v jazyce učitele:

- Rozvíjet u dětí zrakovou percepci
- Rozvíjet u dětí pěveckou dovednost

Cíle v jazyce dítěte:

- Poznat z dětských not tón, který má zahrát
- Interpretovat píseň

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, imitace, dovednostně-praktické (doprovod písně, vokální činnosti)

Pomůcky: noty k písni, klavír, barevné nalepovací papírky

Prostředí: u klavíru

Motivace:

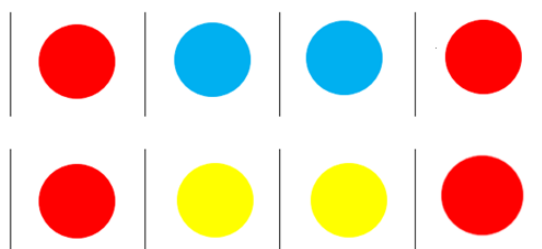
S dětmi jsem si sedla do kruhu a zeptala se jich: „Děti, umíte hrát na nějaký hudební nástroj?“ Dětem jsem nechala dostatečný čas na odpovědi a všechny si vyslechla. „Myslíte si, že zvládnete doprovodit píseň na klavír?“ Dětem jsem ukázala barevné nálepky na klavíru a také notové schéma pro doprovod písně.

Průběh činnosti:

Na klavír jsem nalepila nálepky podle barev akordů ve třech tóninách (pouze ve dvojhmatu 1 – 5 tón). Dětem jsem položila na klavír notové schéma = papír, na kterém byly barevné kolečka oddělené po taktech. Jejich úkolem bylo hrát různé akordy podle barev. U klavíru byly vždy maximálně tři děti, které doprovázely píseň. Ostatní děti stály vedle klavíru a píseň zpívaly.

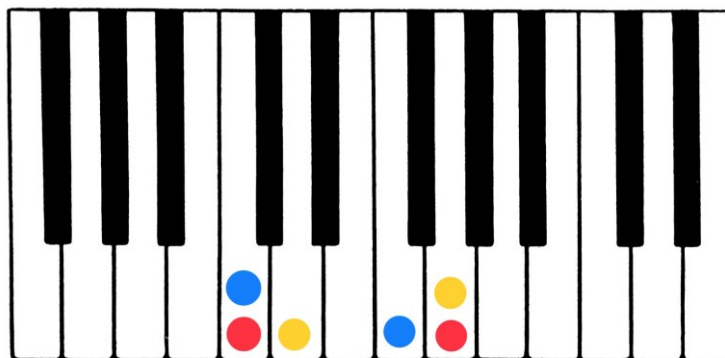
Před doprovodem písně si ale děti nejdříve zkusily zahrát samotné akordy podle barev samy. Během následného zpěvu jsem dětem ukazovala, aby věděly, kdy mají akord změnit a aby se ve schématu neztratily. Píseň jsme zpívali v pomalém tempu.

Obrázek 8: Schéma pro doprovod písně

(zdroj: vlastní tvorba)

Obrázek 9: Označení na klaviatuře

(zdroj: vlastní tvorba)

Obrázek 10: Noty k písni Běžela ovečka

BĚŽELA OVEČKA

C F C

1. Bě-že-la o-več-ka ho-re do ko-peč-ka
2. Ne-ža-luj be-rán-ku na svo-ju ga-lán-ku,

G C

a za ní be-rá-nek, ža-lo-vat na zá-mek.
o - na ti u - vi - ne vě-nec z roz-ma-rýn-ku.

(zdroj: Pinterest, n.d.)

6.9 Sada písní pro hru na klavír podle barev

Tato aktivita patří mezi činnosti instrumentální. Děti si během ní vyzkouší zahrát melodii písně pro děti na klavír podle barevných not, které jsem vytvořila. Jako pomůcka jim poslouží barevné puntíky, budou nalepeny na klávesách klavíru tak, aby byly barvy v souladu s notami.

Cíle v jazyce učitele:

- Představit dětem hru na klavír
- Představit dětem hru z not

Cíle v jazyce dítěte:

- Interpretovat píseň hrou na klavír
- Interpretovat píseň na základě barevných not

Organizační forma: řízená činnost

Metody: demonstrace, imitace, instruktáž, dovednostně-praktické (instrumentace, melodizace)

Pomůcky: noty k písni, klavír, barevné nalepovací papírky, kruhy v barvách not

Prostředí: u klavíru

Motivace:

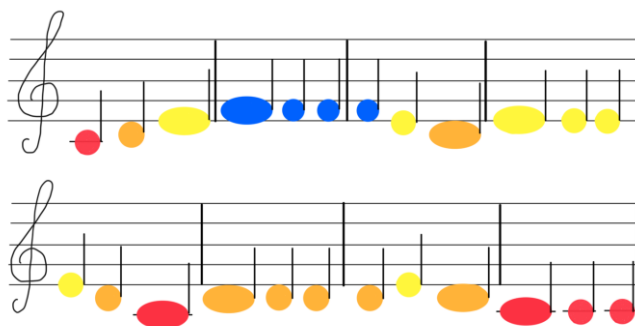
S dětmi jsem si sedla do kruhu, zeptala se jich, jestli umí hrát na nějaký HN a vyslechla si jejich odpovědi. Pak jsem se jich zeptala: „Myslíte si, že zvládnete zahrát píseň na klavír? Já jsem vám připravila takové barevné noty a také označila klávesy barevnými papírky, abyste si to mohli vyzkoušet.“ Poté jsme se přesunuli ke klavíru, kde jsem dětem vše vysvětlila.

Průběh činnosti:

Na klávesy klavíru jsem nalepila do tří oktáv barevné papírové kolečka tak, aby tón, který dítě zahráje, měl stejnou barvu jako nota určitého tónu. Poté si sedly děti ke klavíru tak, aby seděly u označených kláves. Následně jsme si řekli, jak se na klavír hraje a také to, jak mají mít správně postavenou ruku na klavíru. Dětem jsem nechala prostor, aby si zkusily zahrát náhodné tóny, aby věděly, jak moc musí klávesu zmáčknout a jaký zvuk klavír vydá.

Poté jsem dětem dala na klavír noty a píseň jim zahrála (pouze melodii pravou rukou). Pak si děti zkusily zahrát píseň podle barevných not. Nejdříve mohly hrát jen jedním prstem (ukazováčkem), později zkusily správné postavení ruky a dodržovat správný prstoklad.

Pro děti, které zrovna nebyly u klavíru, jsem připravila na koberci pět řad kruhů ve stejných barvách, jako jsou označeny klávesy. Děti jsem rozdělila do trojic, kdy každá trojice dostala barevné noty písni a stoupla si k jedné řadě barevných kruhů. Jejich úkolem bylo podle not chodit po barevných kruzích. Tím si vyzkoušely, v jakém pořadí pak budou hrát noty na klavír. Tyto skupinky se postupně vystřídaly u klavíru.

Obrázek 11: Barevné noty pro děti k písni Běžela ovečka

(zdroj: vlastní tvorba)

V příloze naleznete další čtyři notové záznamy k písním, které jsou určeny pro hru na klavír. Záměrně jsem upravila tvar not, aby byly pro děti přehlednější a měly možnost se lépe orientovat v délkách not.

 = 1 doba

 = 2 doby

 = 4 doby

6.10 Hudební nástroje v cimbálové muzice

Tato aktivita patří jak mezi instrumentální činnosti, tak také mezi činnosti poslechové. Podstatou této aktivity je představit dětem HN, které hrají v cimbálové muzice, a také jim dát možnost si na tyto HN zkusit zahrát.

Cíle v jazyce učitele:

- Představit dětem hudební nástroje
- Rozvíjet u dětí sluchovou percepci

Cíle v jazyce dítěte:

- Pojmenovat hudební nástroje
- Rozlišit barvu tónů hudebních nástrojů

Organizační forma: výchovný koncert

Metody: rozhovor, instruktáž, dovednostně-praktické (instrumentace, poslechové činnosti)

Prostředí: ve třídě, v tělocvičně

Průběh činnosti:

Děti si sedly na předem připravené lavičky a žíněnky, které byly uspořádány tak, aby děti dobře viděly na cimbálovou muziku. Nejdříve jsem dětem naši skupinu představila a

vysvětlila, proč se naše skupina nazývá cimbálovou muzikou. Během koncertu jsme zahráli 5 písní. Po každé písni jsem dětem představila jeden HN, který zde mohly slyšet.

1. Úvodní slovo + představení cimbálu

„Dobrý den děti, my jsme k vám dnes s naší skupinou přijely, abychom vám zahráli a také proto, abychom vám představili hudební nástroje, na které v naší skupině hrajeme. Víte, co jsme za skupinu? Jsme cimbálová muzika Šafrán. Víte, proč se nám říká cimbálová muzika? Je to podle tady toho velkého hudebního nástroje, který se nazývá cimbál. Ví někdo, jak se na něj hraje? Hraje se na něj těmito paličkami, které jsou na konci obaleny vatou.“ (ukázka cimbálu – jedna sloka písně Běžela ovečka) „Slyšeli jste hezky ten cimbál? Ted' vám společně zahrajeme a zazpíváme první písničku. Tak hezky poslouchejte.“

2. Píseň Na vršku javory + Kebych mala, keby

Cimbálistka zahrála dětem na cimbál kousek písně, my jsme se následně připojili a zahráli jsme první dvě píseň.

3. Představení houslí

„Slyšely jste v písni, jak ten cimbál zněl? Když jsme si představili cimbál, představíme si ted' další hudební nástroj. Víte, jak se tento hudební nástroj jmenuje? Jsou to housle. Víte, z čeho jsou vyrobeny? Jsou vyrobeny ze dřeva. Housle mají přes hmatník nataženy čtyři struny: G, D, A a E. Víte, čím se na housle hraje a jak? Hraje se na ně smyčcem, který je vyroben z koňských žíní. Poslouchejte, jak housle zní.“ (ukázka houslí – jedna sloka písně Běžela ovečka) „Líbí se vám, jak housle zní? My vám ted' zahrajeme další píseň.“

4. Píseň Nad Bozatín

5. Představení violy a kontrabasu

„Už jsme si společně představili 2 hudební nástroje. Které to byly? Byl to cimbál a housle. Ted' si představíme další dva, bez kterých bychom hrát nemohly. Tyto dva nástroje každou píseň doprovází a pomáhají nám v tom, abychom dobře drželi rytmus. Prvním z nich je viola. Vypadá stejně jako housle, ale je trochu větší a má jiné struny: C, G, D a A. (ukázka doprovodu na violu – doprovod písně Běžela ovečka) „Na violu nemusíme hrát ale jen doprovod, ale můžeme zahrát také melodii písně.“ (ukázka hry na violu – melodie jedné sloky písně Běžela ovečka)

Dalším nástrojem je kontrabas neboli basa. Ta vypadá podobně jako viola a housle, ale je mnohem větší a hraje se na ni trochu jinak. Víte, jak? Stejně jako housle i viola má čtyři

struny: E, A, D a G. Stejně jako viola hraje doprovod písně.“ (ukázka doprovodu na basu – doprovod písně Běžela ovečka) „Může ale také zahrát i melodii písně.“ (ukázka hry na basu – melodie písně Běžela ovečka) „Když jsme si teď představili další dva hudební nástroje, zahrajeme vám také další píseň, tak poslouchejte.“

6. Píseň Nedávaj ňa mamka

7. Představení klarinetu

„Děti, které nástroje už jsme si dnes představili? Byl to cimbál, housle, viola a kontrabas. Ještě nám tu ale zbývá jeden. Víte, jak se nazývá? Tento nástroj je klarinet a je to jediný dechový nástroj v naší cimbálové muzice. Dechový je proto, že abychom na něj mohli hrát, musíme do něj foukat. Ostatní nástroje byly strunné, to znamená, že je rozeznáme tím, že po nich budeme tahat smyčcem, nebo u cimbálu do něj ťukneme paličkou. Víte, jak se na klarinet hraje? Klarinetista do klarinetu fouká, mačká klapky a tím hraje různé tóny. Poslouchejte, jak zní.“ (ukázka hry na klarinet – melodie písně Běžela ovečka) „Líbí se vám, jak klarinet zní? Zahrajeme vám teď další píseň tak hezky poslouchejte.“

8. Píseň Laštověnka lítá

Na začátku hraje pouze klarinet, následně se k němu připojí ostatní HN.

9. Shrnutí a rozloučení

„Děti, jaké hudební nástroje jsme si dnes společně představili? Cimbál, housle, violu, kontrabas a klarinet. Já bych vás chtěla moc pochválit, že jste s námi hezky spolupracovali a na závěr se s vámi rozloučíme písní, kterou všichni znáte. Tak si ji s námi pojd'te zazpívat.“

10. Píseň Běžela ovečka – děti se k nám mohou přidat se zpěvem

11. Závěr – Stará uherská – orchestrální skladba

12. Následně jsem děti rozdělila do 5 skupin. Každá skupina dětí šla k jednomu hudebnímu nástroji, kde si vyzkoušela, jak se na tento HN hraje. Skupiny se postupně prostřídaly.

7 EVALUACE SADY AKTIVIT

V této kapitole popisuji vlastní sebereflexi realizace sady aktivit, hodnocení učitele MŠ, kde jsem sadu aktivit realizovala, a následně tyto dvě hodnocení srovnávám v tabulce, kde uvádím jak klady, tak i zápory realizace.

7.1 Sebereflexe

Hodnocení jednotlivých aktivit jsem prováděla co nejdříve po jejich realizaci. Snažila jsem se zhodnotit jak to, jestli byly naplněny cíle, které jsem si pro tyto aktivity zvolila, tak i vhodnost pedagogických strategií, komplexnost výstupu, vhodnost motivace a mimo jiné i připravenost na realizaci aktivity.

Aktivita č. 1

Během motivace, která byla dle mého názoru dobře zvolená, jsem zjistila, že většina dětí skladbu už zná. Díky tomu, že jsem si s dětmi kartičky prošla, řekla jim, co která z nich znamená, a vyzkoušeli si reagovat na různé obrázky pohybem, který jim byl určen, byl následný doprovod skladby pro děti jednodušší.

Během výstupu jsem se snažila o komplexnost výstupu, kdy se děti se aktivně zapojovaly i pozorně naslouchaly. Díky tomu, že děti doprovázely skladbu hrou na tělo, tedy různými pohyby, jsem naplnila první cíl, který jsem pro tuto aktivitu zvolila, a děti si během mého výstupu procvičily hrubou motoriku. Protože děti během doprovodu musely vnímat i rytmus a tím jsem naplnila také druhý cíl této aktivity. Pedagogické strategie, tedy organizační formu a metody, které jsem pro svůj výstup zvolila, hodnotím jako vhodně zvolené.

Při další realizaci bych ale zařadila také obrázky HN, které hrají v orchestru, a s jejich pomocí dětem tyto nástroje představila. Také bych mohla na základě toho zařadit například pohybovou hru, při které by děti třídily HN třeba na strunné, dechové a bicí.

Aktivita č. 2

Tuto aktivitu jsem při realizaci spojila do výstupu s aktivitou č. 3. Obě tyto aktivity jsou kratší a nezaberou moc času. Zároveň jsou obě dvě zaměřeny na rytmizaci a tak na sebe hezky navazovaly. Nejdříve jsem zařadila aktivitu č. 3 a na ni navázala s aktivitou č. 2.

Ze začátku děti nechápaly, co mají dělat a místo vymyšlení nového rytmu vymýšlely nový způsob, jak tento rytmus zahrát. Proto bych dětem příště měla lépe a srozumitelněji představit pravidla této aktivity.

První cíl, který jsem pro tuto aktivitu zvolila, byl naplněn díky tomu, že děti pozorně poslouchaly hraný rytmus a poté jej zopakovaly. Také druhý stanovený cíl byl naplněn, díky tomu, že každé dítě vymyslelo svůj rytmus, který následně zahrálo. Tento výstup byl také kompletní, protože děti nejen naslouchaly, ale také se aktivně do aktivity zapojovaly. Organizační formu a také metody bych neměnila a hodnotím je jako správně zvolené.

Aktivita č. 3

Jak už jsem uvedla v předchozím hodnocení, tato aktivita předcházela aktivitě č. 2, která na ni navazovala. Obě aktivity byly propojeny motivací tak, aby na sebe hezky navazovaly. Při realizaci této aktivity jsem se snažila o to, aby se všechny děti zapojily jak v roli skřítky, tak v roli dětí, které hledaly schovanou ozdobu. To se nakonec povedlo a všechny děti si vyzkoušely obě dvě role.

Prostřednictvím hry na ozvučná dřívka se děti snažily vyjadřovat rozdíly v dynamice. Tím jsem naplnila první ze zvolených cílů. Jelikož děti hledaly schovanou ozdobu za pomoci dynamiky, kterou slyšely, naplnil se také druhý cíl a rozvíjela jsem u dětí také sluchovou percepci. Usuzuji, že pedagogické strategie byly zvoleny správně, protože na základě nich proběhl můj výstup hladce bez jakýchkoliv problémů. Byla naplněna také komplexnost výstupu, kdy děti nejen naslouchaly, ale také se aktivně zapojovaly do aktivity.

Na ozvučná dřívka ale nelze vyjadřovat příliš výraznou dynamiku. Proto bych příště použila raději bubínek, na kterém můžeme dynamiku vyjádřit lépe.

Aktivita č. 4

Před realizací této aktivity jsem si nachystala čtyři metalofony, které byly v MŠ k dispozici, a oddělala kameny, které nepatří do pentatonické stupnicové řady. Metalofony se staly motivací samy o sobě a všechny děti se chtěly do aktivity zapojit a na metalofon si zahrát.

Tím, že jsem dětem metalofon popsala, ukázala, jak se na něj hraje a nechala je si to také vyzkoušet, jsem naplnila první cíl, který jsem si pro realizaci této aktivity zvolila. Druhý cíl jsem naplnila díky tomu, že jsem s dětmi při hře na metalofon také zpívala koledu, kterou hra doprovázela. Snažila jsem se i o komplexnost výstupu, což se povedlo díky tomu, že děti při popisování metalofonu poslouchaly, co jim chci sdělit a poté při doprovodu koledy se aktivně zapojovaly jak do hry na HN, tak také do zpěvu. Po realizaci aktivity usuzuji, že pedagogické strategie, které jsem použila, jsou zvoleny správně tak, aby realizace proběhla bez jakýchkoliv problémů.

Během výstupu děti už nebavilo pořád dokola zpívat celou koledu znovu. Proto jsem musela improvizovat a aktivitu trochu pozměnit. Zazpívala jsem s dětmi vždy jen jednu sloku a poté, co se děti hrající na metalofon vystřídalaly, zazpívali jsme další sloku. Pro příště bych dětem mohla připravit více písní, aby je tato píseň při jejím opakování neomrzela.

Aktivita č. 5

Před realizací této aktivity jsem si připravila noty, které jsem dětem zalaminovala a také boomwhackers, které byly v MŠ. Stejně jako u metalofonu byly boomwhackers motivací samy o sobě. Abych dětem usnadnila hru z not, ukazovala jsem jim v nich během hraní.

Díky tomu, že jsem dětem popsala, co je to za nástroj a jak se na něj hraje, jsem naplnila první ze dvou cílů. Druhý cíl jsem naplnila tím, že jsem před každou písní dětem zahrála melodii písně na boomwhackers a ty měly za úkol uhodnout, o jakou píseň se jedná. Snažila jsem se jako při předchozích realizacích také o komplexnost výstupu. Díky tomu, že děti poslouchaly při tom, když jsem jim popisovala HN, a následně se aktivně zapojovaly při hře na něj, byl můj výstup kompletní. Také pedagogické strategie byly zvoleny správně vzhledem k tomu, jak výstup probíhal.

Děti, které zrovna nehrály na boomwhackers byly poměrně nepozorné. Při příští realizaci bych pro ně nachystala aktivitu nebo sehnat více nástrojů, aby mohly hrát všechny děti.

Aktivita č. 6

Stejně jako na ostatní výstupy jsem se snažila i na tento co nejlépe připravit. Snažila jsem se o to, aby si všechny děti vyzkoušely jak hru na netradiční HN, tak také poslech zvukomalby. Proto mi přišlo rozdělení na dvě skupiny a jejich vzájemné prostřídání jako dobrý nápad.

Díky tomu že se děti musely soustředit na to, kdy mají hrát na který HN, jsem u nich rozvíjela pozornost a naplnila první zvolený cíl. Druhý cíl jsem naplnila tím, že jsem dala dětem pokyn, aby si při poslechu zapamatovaly co nejvíce věcí, které mohly u rybníka slyšet. Na konci této aktivity jsem se jich na tuto otázku zeptala a děti mi odpovídaly. Pedagogické strategie byly podle mého názoru zvoleny dobře a za jiné bych je neměnila. Také komplexnost výstupu byla dodržena a děti se aktivně zapojovaly při doprovodu textu, ale také pozorně naslouchaly během toho, když jsem jim ukazovala jednotlivé HN.

Aktivita č. 7

I na tento výstup jsem se snažila připravit, co nejlépe to jen šlo. Myslím si, že motivace, kterou jsem pro tuto aktivitu zvolila, jsem zvolila správně. Děti jsem během ní seznámila

s písní, se kterou jsme dále pracovali, a také s rodinou, o které se v písni zpívá. Během realizace jsem se snažila o to, aby si všechny děti vyzkoušely zahrát na netradiční HN, což se ve výsledku povedlo.

Díky tomu, že se děti musely soustředit a to, kdy mají na který HN hrát, jsem u nich rozvíjela mimo jiné i pozornost, čímž jsme naplnila první cíl, který jsem si pro tuto aktivitu zvolila. Díky tomu, že jsme s dětmi mimo doprovod písně také zpívali, byl naplněn druhý cíl této aktivity. Pedagogické strategie, tedy organizační formu a metody výstupu, jsem zvolila správně a domnívám se, že jiné by se pro tuto aktivitu ani nehodily. Co se týče komplexnosti výstupu, děti se jak aktivně zapojovaly při zpěvu a doprovodu písně, tak také pozorně naslouchaly, když jsem jim popisovala, jak se na který nástroj hraje.

Při příští realizaci tohoto výstupu bych dala více dětem jednu roli, protože kvůli tomu, že hrály vždy pouze čtyři děti, jsme píseň několikrát opakovali, aby se prostřídaly všechny děti. Kvůli tomu byla tato aktivita příliš zdouhavá a na dětech jsem si všimla, že už je moc nebaví. Když jsem si toho všimla, trochu jsem zaimprovizovala a vymyslela pro děti hru na tělo, kterou mohly během zpěvu píseň doprovázet stejně tak, jako děti, které mají HN.

Aktivita č. 8

Pro tuto aktivitu jsem si připravila schéma pro děti a označila klapky klavíru tak, aby byly v souladu se schématem. Motivaci jsem nevolila příliš rozsáhlou, protože to, že si děti mohou vyzkoušet hru na klavír, je dostatečně motivuje. Stejně tak se i stalo a děti se aktivně do této činnosti zapojovaly. Snažila jsem se, aby si doprovod písně vyzkoušely všechny děti, proto jsem označila klávesy ve třech oktávách, aby mohlo hrát více dětí najednou.

Vzhledem k tomu, že děti doprovázely píseň podle schématu, jsem během realizace naplnila první ze dvou zvolených cílů. Druhý cíl jsem naplnila díky tomu, že děti, které nedoprovázely píseň hrou na klavír, píseň zpívaly. Pedagogické strategie hodnotím jako jediné správné pro tuto aktivitu. Byla naplněna i komplexnost výstupu, kdy se děti aktivně zapojovaly při hře na klavír a zpěvu písně a pozorně naslouchaly, když jsem jim popisovala, jak se na klavír hraje.

Pro příští realizaci bych vytvořila schéma pro více písní, které by mohly děti doprovázet. Když jsme totiž pořád dokola zpívali jednu píseň, mohla jsem si všimnout, že už jsou děti méně pozorné a nechtějí se této aktivity dále účastnit.

Aktivita č. 9

Pro tuto aktivitu jsme vytvořila barevné noty a označila klávesy klavíru tak, aby byly v souladu s notami. Stejně jako u předchozí aktivity jsem je označila ve třech oktávách, aby se mohlo zapojit více dětí najednou. Pro děti, které nehrály, jsem připravila pohybovou aktivitu, ve které využily noty písní, které si následně vyzkoušely zahrát na klavír. Tím jsem docílila toho, aby se všechny děti zapojovaly.

Díky tomu, že jsem dětem vysvětlila, jak se na klavír hraje a následně si zkusily zahrát píseň, jsem naplnila první cíl této aktivity. Vzhledem tomu, že děti hrály na klavír podle barevných not, naplnil se také druhý cíl, který jsem pro tuto aktivitu zvolila. Co se týče komplexnosti výstupu, děti se jak aktivně zapojovaly při hře na klavír i při pohybové hře, tak také pozorně vnímaly, když jsem se jim snažila vysvětlit, jak se na klavír a podle not hraje. Pedagogické strategie hodnotím jako správně zvolené. Hru na klavír můžeme ale také použít při individuálních činnostech, kdy by tato aktivita byla podle mého názoru efektivnější.

Aktivita č. 10

Tato aktivita byla na přípravu nejobtížnější, protože jsem musela sestavit program, kterým budu děti během výchovného koncertu provázet a domluvit také termín, který by vyhovoval cimbálové muzice i MŠ. Také jsem se snažila zvolit vhodné písně, a co nejsrozumitelněji seznámila děti s HN, které mohly během výchovného koncertu vidět a především slyšet. Po domluvě s MŠ se výchovného koncertu účastnila celá MŠ. Zahrát na HN si ale následně vyzkoušely jen děti ze třídy Tygríků, protože se čtyřmi třídami a s mladšími dětmi by tato aktivita nebyla možná.

Díky tomu, že jsem do programu zakomponovala představení HN, na které hrajeme, a následně si na ně děti mohly zkusit zahrát, byl naplněn první cíl této aktivity. Druhý cíl jsem naplnila díky tomu, jsem se během představování nástrojů dětí ptala, jak tento nástroj zní a jaký je rozdíl mezi různými nástroji. Pedagogické strategie jsou podle mého názoru zvoleny správně a jiné bych nebyly vhodné. Co se týče komplexnosti výstupu, i ta byla naplněna. Během koncertu děti pozorně naslouchaly a poté se aktivně zapojovaly při tom, když jsem se ptala na různé otázky, a také při hře na HN.

7.2 Hodnocení učitele

Hodnocení mých výstupů paní učitelkou probíhal formou nestrukturovaného pozorování a následné konzultace, kdy mi paní učitelka můj výstup zhodnotila a následně předala

hodnocení, které k jednotlivým výstupům sepsala. Konzultace s paní učitelkou probíhala vždy ihned po realizaci jednotlivých aktivit. Měla jsem možnost s ní prokonzultovat také přípravu na své výstupy před realizací.

Aktivita č. 1

Aktivita, kterou studentka zvolila, byla pro děti zajímavá a mohla jsem vidět, že je také bavila. Seznámila je s vážnou hudbou a orchestrem. Pro příště bych doporučovala obohatit aktivitu o seznámení dětí s hudebními nástroji, které v orchestru hrají. Líbilo se mi, jak studentka propojila vážnou hudbu s hrou na tělo. Na svůj výstup přišla hezky připravená, všechny pomůcky měla vzorně připraveny. K dětem se chovala mile a empaticky.

Aktivita č. 2

Tuto aktivitu realizovala studentka v jednom výstupu společně s aktivitou Hudební přihořívá. Návaznost aktivit byla zajištěna vhodnou motivací. Příště by studentka měla přesněji vysvětlit, co znamená pojem jiný rytmus. Většina dětí totiž opakovala stejný rytmus a měnila pouze způsob jeho zahrání. Jinak ale měla všechny pomůcky připravené a k dětem přistupovala mile.

Aktivita č. 3

Při realizaci této aktivity se studentka snažila o zapojení všech dětí do aktivity, což se jí i povedlo. Pro tuto hru ale zvolila rytmické nástroje, na které jde velmi obtížně vyjádřit dynamika, která byla jedním z hlavních pomůcek pro děti, které hledaly schovaný předmět. Pro příště bych doporučila spíše bubínek, na který můžeme dynamiku vyjádřit lépe. Přístup studentky byl k dětem ale velmi kladný.

Aktivita č. 4

Pro tuto aktivitu zvolila studentka koledu, kterou děti znají, a je jim blízká. Jako doprovod zvolila pentatonickou řadu na metalofonu, kdy mohly děti hrát kterékoliv tóny. Zvolila bych spíše doprovod formou dudácké kvinty, který je pro tuto koledu typický. Studentka hezky uzpůsobila aktivitu tomu, aby se do ní zapojily všechny děti a umožnila postupně všem vyzkoušet si hru na metalofon.

Aktivita č. 5

Pro tuto aktivitu měla studentka hezky připravené noty pro děti, které pro ně byly přehledné, a proto nebylo nijak obtížné podle nich na boomwhackers hrát. Pro lepší orientaci dětí v notách během hraní jim v notách ukazovala. Před tím, než s dětmi začala hrát,

srozumitelně jim vysvětlila a ukázala, jak se na boomwhackers hraje. Při hraní se postupně zapojily všechny děti. Pro příští realizaci doporučuji doplnit aktivitu pro děti, které zrovna nehrají, nebo zajistit více boomwhackers, aby mohly hrát všechny děti.

Aktivita č. 6

Studentka děti hezky namotivovala na prostředí u rybníka. Kladně oceňuji to, že text nečetla, ale říkala z paměti. Tím zajistila lepší organizaci při doprovodu textu. Postupně dětem také ukázala, jak se na každý „nástroj“ hraje, a nechala je si to vyzkoušet. Zapojila všechny děti i tím, že je rozdělila na dvě skupiny, které se následně prostrídaly. Při této aktivitě dětem ukázala, že nemusíme hrát pouze na hudební nástroje, ale můžeme je nahradit i předměty z každodenního života. Tuto aktivitu by příště mohla oživit tím, že dá dětem úkol, aby nakreslily a následně popsaly, co u rybníka slyšely.

Aktivita č. 7

Na výstup přišla studentka vzorně připravená. Při motivaci děti seznámila s obsahem písně a to především s rodinou, o které se v písni zpívá. Příště by při doprovodu písně mohla jednu roli dát více dětem najednou, aby se stihly zapojit všechny děti. Nástroje, kterými děti píseň doprovázely, jim studentka představila a dala jim prostor k tomu, aby si na ně zkusily zahrát. Organizaci doprovázení dětí zvládla i přesto, že je zároveň doprovázela hrou na klavír. Metody, které použila, byly vhodně zvoleny, k dětem přistupovala mile a ty na ni hezky reagovaly.

Aktivita č. 8

Při tomto výstupu vhodně studentka dětem představila způsob doprovodu písně na klavír. Klávesy označila barvami a připravila barevné noty pro doprovod písně. To, že většina dětí tuto píseň neznala, přijala bez problému a naučila je ji. Kladně hodnotím také to, že označila klávesy ve třech oktávách a tím se mohlo zapojit více dětí najednou. Při zpěvu a doprovodu ukazovala dětem v notách a tím jim pomohla lépe se v nich orientovat. Příště by ale mohla připravit noty pro více písní, aby děti tato aktivita nezačala při opakování nudit.

Aktivita č. 9

Studentka navázala na aktivitu, kterou s dětmi realizovala předchozí den. Opět se na výstup pečlivě připravila, vytvořila pro děti barevné noty a označila klávesy barevně ve třech oktávách. Pro realizaci této aktivity bych spíše zvolila individuální přístup a věnovala se jí delší dobu. Oceňuji to, že přidala aktivitu pro děti, které zrovna nejsou u klavíru, ale i tak

mohou pracovat s notami, ze kterých následně hráli na klavír. K dětem se chovala mile a vše jim srozumitelně vysvětlila.

Aktivita č. 10

Studentka přišla na výstup pečlivě připravená, zařídila vše potřebné k realizaci výchovného koncertu. S tím, aby se zapojila celá mateřská škola, neměla žádný problém. Kladně hodnotím také realizaci výchovného koncertu interaktivní formou, kdy při představování hudebních nástrojů kladla dětem otázky a dávala jim různé úkoly. Také se mi líbil závěr, kdy nechala děti z naší třídy vyzkoušet, jak se na představené hudební nástroje hraje. Příště by mohla trochu lépe zorganizovat závěr a lépe ukončit výchovný koncert nejlépe po poslední zahrané písni.

7.3 Srovnání sebereflexe a hodnocení učitele

Níže představuji tabulku, prostřednictvím které přehledně porovnávám svou sebereflexi s hodnocením učitele. U každé aktivity jsou popsána pozitiva a také negativa.

Tabulka 2: *Srovnání sebereflexe a hodnocení učitele*

Aktivity	Sebereflexe	Hodnocení učitele
1	+ představení znaků na kartičkách + nacvičování reakce na jednotlivé znaky	+ pro děti zajímavá aktivita + seznámení s vážnou hudbou a orchestrem + propojení vážné hudby s hrou na tělo
	- chybělo seznámení s HN hrajících v orchestru - zařadit aktivitu na třídění HN	- příště seznámit děti s hudebními nástroji, které mohly slyšet na nahrávce
2	+ vhodná motivace + vhodně zvolené cíle, metody i forma	+ vhodná motivace + vhodný přístup k dětem
	- lépe dětem vysvětlit pravidla	- lépe vysvětlit, co znamená jiný rytmus
3	+ spojení pomocí motivace s předchozí aktivitou + zapojení všech dětí + procvičení změny rytmu a dynamiky před zahájením realizace	+ vhodné spojení s předchozí aktivitou + zapojení všech dětí do aktivity
	- příště nahradit ozvučná dřívka bubínkem, na kterém můžeme vyjádřit dynamické rozdíly	- příště použít hudební nástroj, na kterém lze lépe vyjádřit dynamiku
4	+ zapojení všech dětí + vhodná motivace + představení a vyzkoušení metalofonu před doprovodem	+ vhodně zvolená koleda + zapojení všech dětí + seznámení dětí s hrou na metalofon, kterou si mohly vyzkoušet předtím, než začaly koledu doprovázet

	- příště každá skupina zahraje jednu sloku a ostatní zpívají, při střídání dětí se střídají také sloky	- zvolit spíše doprovod formou dudácké kvinty
5	+ vhodné seznámení dětí s boomwhackers + přehledné vytvoření not	+ přehledné noty pro hru na boomwhackers + srozumitelné seznámení dětí s hrou na boomwhackers + ukazování v notách pro lepší orientaci v nich
	- nezapojovaly se všechny děti najednou kvůli nedostatku boomwhackers	- příště vymyslet jinou aktivitu pro děti, které nehrají nebo zajistit více boomwhackers
6	+ seznámení dětí s nástroji + děti přiřazovaly zvuk nástroje k tomu, co představuje + text říkaný z paměti + zapojení všech dětí	+ dobře zvolená motivace + text interpretovaný z paměti + seznámení s nástroji, kterými děti text doprovázely + zapojení všech dětí
	- oživit aktivitu obrázky toho, co jsme u rybníku slyšeli	- příště může navázat aktivitu, kdy děti nakreslí, co vše u rybníka slyšely
7	+ vhodné seznámení s písní + přiřazování podobně znějících orffových nástrojů k použitým nástrojům během doprovodu písně	+ vhodná motivace a seznámení s písní + zvládnutá organizace hry dětí během doprovodu na klavír
	- při doprovodu by mohly ostatní děti doprovázet hrou na tělo	- zapojit všechny děti tím, že více dětí bude mít stejnou roli
8	+ vhodné označení kláves + seznámení dětí s klavírem + zapojily se všechny děti	+ vhodné představení hry na klavír + vhodné označení kláves a vytvoření not pro děti + označení kláves ve třech oktávách a zapojení více dětí najednou + pro lepší orientaci v notách dětem ukazovala
	- připravit noty pro více písní	- příště připravit více písní
9	+ vhodné označení kláves + zapojení všech dětí + pohybová aktivita pro děti, které nehrají, související s hrou na klavír podle not	+ vhodně označené klávesy a připravené noty pro děti + aktivita pro děti, které nejsou u klavíru, související se čtením not
	- bylo náročné uhlídat jak děti u klavíru tak i děti u barevných puntíků	- aktivita spíše pro individuální formu a na delší dobu
10	+ vhodně sestavený program + interaktivní přístup během výchovného koncertu + děti si mohly vyzkoušet zahrát na představené hudební nástroje	+ interaktivní forma výchovného koncertu + děti si mohly hru na nástroje vyzkoušet
	- nepřiměřená velikost nástrojů, na které si děti zkoušely zahrát	- lepší ukončení a rozloučení s dětmi

Jak jsem již uvedla, v této tabulce srovnávám svou sebereflexi s hodnocením učitele u každé aktivity. Z tabulky vyplývá, že jsme se ve většině případech shodly. To, co bych na svých výstupech změnila, mi většinou paní učitelka také v hodnocení vytkla. Také mi dala formou hodnocení doporučení, jak pro příští realizaci aktivitu doplnit a více rozvést. Například u aktivity č. 4 mi doporučila zvolit doprovod formou dudácké kvinty, s čímž souhlasím, ale myslím si, že i doprovod, který jsem původně pro tuto aktivitu zvolila, můžeme při další realizaci použít. Z celkového hodnocení ale vyplývá, že výše popsané a zhodnocené aktivity, jsou vhodné pro rozvoj hudebnosti dětí prostřednictvím instrumentálních činností.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Aktivity, které jsem výše navrhla a popsala, jsou určeny pro rozvoj hudebnosti dětí prostřednictvím instrumentálních činností a to především pro děti ve věku od 5 do 6/7 let. Doporučuji tuto věkovou hranici dodržet, protože většina aktivit nelze bez úpravy provádět s mladšími dětmi. Pokud ale některé aktivity upravíme a zjednodušíme, můžeme je realizovat také s mladšími dětmi. Tyto aktivity jsem navrhla pro práci s celou třídou. Stejně jako je tomu i u věku dětí, můžeme po úpravě některé činnosti realizovat také s menším počtem dětí.

Aby realizace těchto aktivit proběhla bez problémů, je důležité, abychom si zajistili vhodné pomůcky a to především nástroje orffova instrumentáře, dostatek boomwhackers a alternativní HN. Měli bychom také před realizací zkontrolovat, že žádná z těchto pomůcek není nijak poškozená a je použitelná pro děti předškolního věku. Důležité je, abychom zařídili dostatek HN a to z toho důvodu, aby se mohly zapojit všechny děti.

S výběrem pomůcek souvisí také výběr not, které při některých z aktivit používáme, tedy aktivity č. 5, 8 a 9. U aktivity č. 5, kde děti hrají na boomwhackers podle not, doporučuji použít notové schéma ve formě barevných kruhů, které jsou v souladu s barvami boomwhackers. Podobné notové schéma doporučuji také u aktivity č. 8, kde děti doprovází píseň prostřednictvím akordů. Je důležité, aby barevné kruhy byly v souladu s označenými klávesy. Stejně tak u aktivity č. 9, kde děti hrají píseň na klavír podle barevných not, musíme dodržet barvy not tak, aby byly v souladu s barvami označených kláves.

V neposlední řadě je také důležité, abychom děti před realizací jednotlivých aktivit správně a dostatečně namotivovali. V některých případech jsou samotné HN, které při realizaci použijeme, motivací samy o sobě. I tady je ale vhodné děti namotivovat a to především v případech, že dětem tento HN předkládáme již po několikáté. Pokud ale budeme během realizace pracovat s nástrojem, se kterým děti ještě nepracovaly, necháme jim dostatek času na to, aby se s ním seznámily a zkusily si na něj zahrát.

Také doporučuji před realizací kterékoliv aktivity naučit se píseň nebo text, který je součástí výstupu, zpaměti. Usnadní nám to práci při realizaci aktivit, kdy budeme moct dávat větší pozor na děti a bude se nám s nimi lépe pracovat. Například u aktivity č. 6 budeme díky tomu moct lépe korigovat děti při vytváření zvukomalby.

ZÁVĚR

Bakalářskou práci jsem rozdělila na teoretickou a aplikační část. Hlavním cílem této práce bylo představit instrumentální činnosti v souboru hudebních činnosti jako stěžejní prostředek k rozvoji hudebnosti dětí. Cílem praktické části bylo navrhnout sadu hudebních aktivit, které jsou zaměřeny na rozvoj hudebnosti dětí předškolního věku prostřednictvím hry na hudební nástroje, následně tuto sadu zrealizovat a ověřit v praxi a poté ji evaluovat, zpracovat závěry a na jejich základě sestavit doporučení pro praxi v MŠ.

Teoretickou část jsem rozčlenila do čtyř kapitol. V první z nich jsem definovala pojem hudebnost a další pojmy, které s hudebností souvisí. V další kapitole jsem představila hudební činnosti, se kterými se můžeme setkat nejen v prostředí MŠ. Podrobněji jsem zde popsala instrumentální činnosti, která jsou pro mou práci stěžejní. V další kapitole jsem uvedla příklady a dále přiblížila, jak jsou instrumentální činnosti ukotveny v jednotlivých vzdělávacích oblastech RVP PV. Také jsem zde popsala, jak konkrétně instrumentální činnosti rozvíjí u dětí hudebnost. V poslední kapitole jsem uvedla příklady HN, které můžeme v prostředí MŠ použít. Jedná se o tradiční nástroje orffova instrumentáře a další HN, které můžeme využívat.

V praktické části jsem nejdříve uvedla cíle praktické části, subjekty realizace, kde jsem popsala jak MŠ, tak i charakteristiku dětí ve třídě, kde jsem sadu aktivit realizovala. Dále jsem představila časový harmonogram práce a také obsah sady aktivit, kde jsem prostřednictvím tabulky uvedla u jednotlivých aktivit cíle v jazyce učitele i v jazyce dítěte a pedagogické strategie, které jsem při realizaci těchto aktivit využila. Dále jsem popsala samotnou realizaci sady aktivit, kde jsem u jednotlivých aktivit rozepsala cíle v jazyce učitele i v jazyce dítěte, pedagogické strategie, které jsem při realizaci využila, pomůcky, prostředí, motivaci a následně samotný průběh aktivit. Následně jsem rozepsala evaluaci, byla tvořena vlastní sebereflexí a hodnocením učitele. Poté jsem provedla srovnání těchto dvou hodnocení a na základě výsledků srovnání jsem sepsala doporučení pro praxi.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. Ben-Tovim, A., & Boyd, D. (2007). *Hudební nástroj a naše dítě*. Portál.
2. Boomwhackers®. (n.d.). *Boomwhackers® 8-Note C Major Diatonic Set (BWDG)*. <https://boomwhackers.com/collections/boomwhackers%C2%AE-musical-tubes/products/boomwhackers%C2%AE-c-major-diatonic-scale-set>
3. Buren, V., Müllensiefen, D., Roeske, T., & Degé, F. (2021). *What makes a child musical? conceptions of musical ability in childhood*. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03004430.2020.1866566?scroll=top&needAccess=true>
4. Coufalová, G., Medek, I., & Synek, J. (2013). *Hudební nástroje jinak: Netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů*. Janáčkova akademie múzických umění v Brně
5. *Česká Orffova společnost*. (n.d.) <https://aosa.org/about/more-on-orff-schulwerk/>
6. Daniel, L. (2010). *Metodika hudební výchovy* (Vyd. 3., dopl). Montanex.
7. Derevjaníková, A., & Dzurilla, M. (2014). *Hudobná výchova v predprimárnej edukácii*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum.
8. Drábek, V. (2004). *Stručný průvodce hudební psychologií*. Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta
9. Gillernová, I. (2000). *Slovník základních pojmů z psychologie*. Fortuna.
10. Grigová, V. (2009). *Všeobecná hudební nauka*. Alda.
11. Hartl, P. (2004). *Stručný psychologický slovník*. Portál.
12. Heureka (n.d.). *Rohema Orff Set II 61549/2*. <https://ostatni-perkuse.heureka.cz/rohema-orff-set-ii-61549-2/#prehled/>
13. Jánský, P., & Dvořák, L. (2003). *Já, písnička: zpěvník pro žáky základních škol*. (3.vyd, I. díl, Pro 1.- 4. třídu). Music Cheb.
14. Jurkovič, P. (2012). *Od výkřiku k písničce*. Portál
15. Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Raabe.
16. Lišková, M. (2012). *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Raabe.

17. *More On Orff Schulwerk*. (n.d.). <https://aosa.org/about/more-on-orff-schulwerk/>
18. Pinterest. (n.d.). *Pin su školka*. <https://cz.pinterest.com/adlaraisov/noty/>
19. Raková, M., Štíplová, L., & Tichá, A. (2009). *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Portál.
20. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. (2021). [file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/RVP%20PV%20z%C3%A1%C5%99%C3%AD%202021%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/RVP%20PV%20z%C3%A1%C5%99%C3%AD%202021%20(3).pdf)
21. Sarrazin, N. (2016). *Music and the Child*. Open SUNY Textbooks. https://uilis.usk.ac.id/oer/files/original/8e595e87eb77ecbd89ab3034532b9c4c.pdf?fbclid=IwAR28bByr_SYMUj1GNopcEiST0RpMz-COIznqSRU21f71VyGN7C_B5yU9S7M
22. Sedlák, F., & Váňová, H. (2013). *Hudební psychologie pro učitele*. Karolinum.
23. *Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. (2023). <https://www.mszelechovice.cz/wp-content/uploads/2023/09/SVP-2023.pdf>
24. Tichá, A., & Raková, M. (2014). *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Portál.
25. Vrkočová, L. (1999). *Slovníček hudebních osobností*. Ludmila Vrkočová.
26. Vrkočová, L. (2005). *Slovníček základních hudebních pojmů* (4. vyd). Ludmila Vrkočová.
27. Muzikantská rodina. (n.d.). <https://www.fzsbar.cz/msp/wp-content/uploads/Muzikantská-rodina.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd.	a tak dále
č.	číslo
HN	hudební nástroje
MŠ	mateřská škola
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP	školní vzdělávací program
TVP	třídní vzdělávací program
ZŠ	základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: <i>Příklad rytmických nástrojů Orffova instrumentáře</i>	32
Obrázek 2: <i>Boomwhackers</i>	34
Obrázek 3: <i>Kartičky s vysvětleným významem obrázků</i>	42
Obrázek 4: <i>Kartičky k doprovodu skladby hrou na tělo</i>	42
Obrázek 5: <i>Noty k písni Pásli ovce Valaši</i>	47
Obrázek 6: <i>Schéma k písni Pec nám spadla pro hru na boomwhackers</i>	48
Obrázek 7: <i>Noty k písni Muzikantská rodina</i>	51
Obrázek 8: <i>Schéma pro doprovod písně</i>	52
Obrázek 9: <i>Označení na klaviatuře</i>	53
Obrázek 10: <i>Noty k písni Běžela ovečka</i>	53
Obrázek 11: <i>Barevné noty pro děti k písni Běžela ovečka</i>	55

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: <i>Obsah sady aktivit</i>	39
Tabulka 2: <i>Srovnání sebereflexe a hodnocení učitele</i>	65

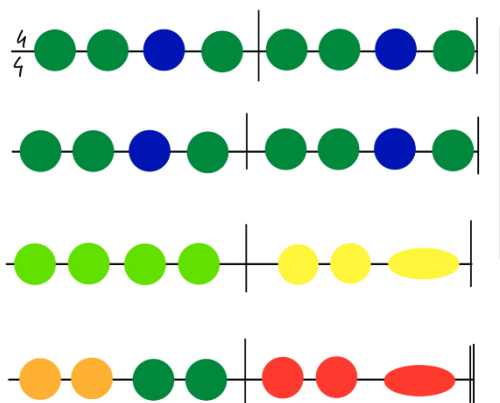
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Schéma not pro hru na boomwhackers

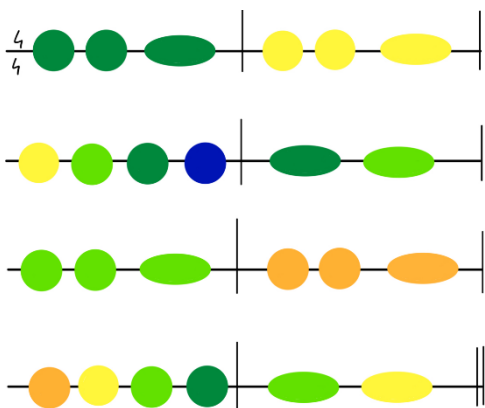
Příloha P II: Noty k písním určené pro hru na klavír

PŘÍLOHA P I: SCHÉMA NOT PRO HRU NA BOOMWHACKERS

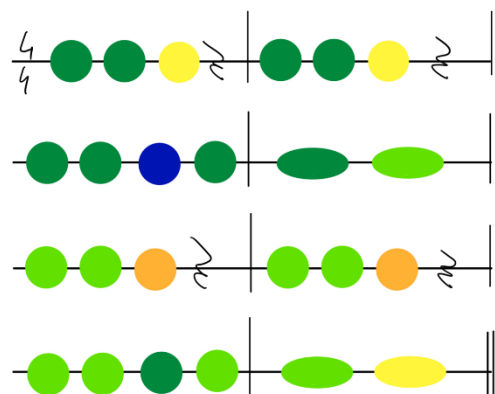
Píseň Prší, prší

Rybička maličká

Skákal pes

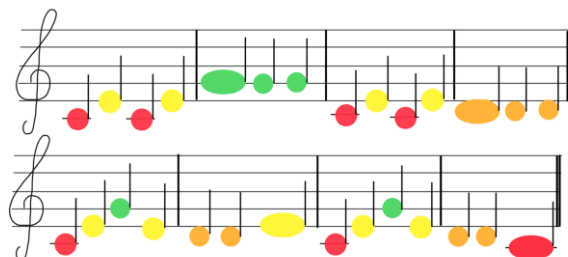

Travička zelená

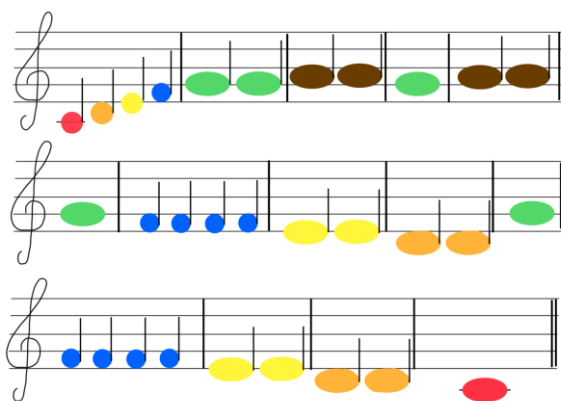
The image displays a musical score for the song "Travička zelená" in 4/4 time. The notation is presented on a single staff with a 4/4 time signature. The score is divided into two systems, each containing four measures. The notes are represented by colored circles and ovals, and rests are represented by ovals. The colors used are yellow, light green, orange, dark green, and red. The first system consists of the following notes: Measure 1: two yellow circles, one light green oval; Measure 2: two dark green circles, one yellow oval; Measure 3: two light green circles, two orange circles; Measure 4: two dark green circles, two yellow circles. The second system consists of: Measure 1: two yellow circles, one light green oval; Measure 2: two dark green circles, one yellow oval; Measure 3: two light green circles, two orange circles; Measure 4: one red circle, one yellow circle, one red circle, followed by a double bar line. The time signature $\frac{4}{4}$ is located at the top left of the first measure.

PŘÍLOHA P II: NOTY K PÍSNÍM URČENÉ PRO HRU NA KLAVÍR

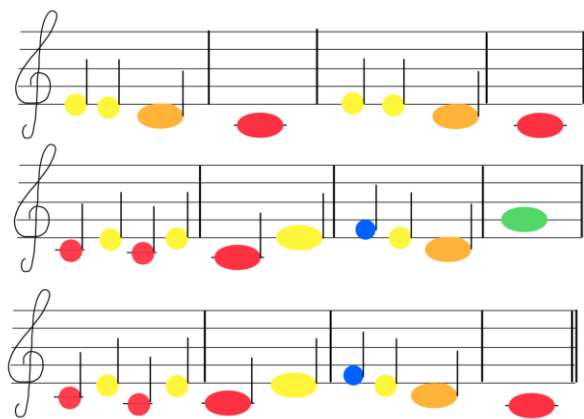
Běží liška k táboru

Kočka leze dírou

Maličká su

Ovčáci, čtveráci

